

Çocukla Gelen ve Hiç Bitmeyen İlişki: Ortak Ebeveynlik

M. Selenga Gürmen
Özyeğin Üniversitesi

Özet

Ortak ebeveynlik (co-parenting) ilişkisi, ebeveynler arasında partner ilişkisinden bağımsız, sadece çocukları ile ilgili kararları ve uygulamaları içeren bir kavramdır. Göreceli yeni bir kavram olan ortak ebeveynlik, ilk olarak 1980'lerde Amerika'da boşanmış ailelerde kavramlaştırılıp, araştırılmıştır. Daha sonraları halen evli, yeniden evlenmiş, hiç evlenmemiş gibi farklı aile yapılarında da farklı uzmanlar tarafından açıklanıp araştırılmıştır. Ortak ebeveynlik kavramı ile ilgili yapılan çalışmalarda, bu kavramın dinamik yapıda olduğu ve hem bireysel (ebeveyn ve çocuk özellikleri gibi) hem de ilişkisel (eş/eski eş arasındaki ilişki ve ebeveyn-çocuk ilişkisi) faktörlerden etkilendiği bulunmuştur. Ayrıca, ortak ebeveynliğin başta çocukların gelişimi ve psikolojik uyumu olmak üzere birçok bireysel, ilişkisel ve aile işlevi üzerinde etkisi bulunmaktadır. Bu kavram ülkemizde henüz spesifik olarak adlandırılmamış ve araştırılmamıştır. Son dönemlerde tartışılan ortak velayet uygulamalarının bu konuyu daha da önemli bir hale taşıdığı göz önünde bulundurularak, bu kapsamlı derleme makalesi hazırlanmıştır. Var olan alanyazını bütün detaylarıyla derleyen bu makale, araştırmacılar ile klinisyen ve sosyal hizmetler çalışanları için bir çağrı niteliği taşımaktadır. Makalede, ortak ebeveynlik ilişkisi önce kuramsal ve kavramsal olarak açıklanacak, daha sonra alanyazında varolan çalışmalar ortak ebeveynliğin yordayıcıları ve sonuçları olarak farklı alt başlıklar altında incelenecektir.

Anahtar kelimeler: Ortak ebeveynlik, boşanma, velayet, ebeveyn-çocuk ilişkisi, aile sistemi

Abstract

Co-parenting is a different construct than partner relationship as it only captures decisions and interactions that concern children. As a relatively new concept, co-parenting first conceptualized and studied among divorced families in the USA, in 1980s. Later, the relationship was conceptualized and examined in other family compositions such as still married, remarried, and never married. Co-parenting relationship is found to be affecting and being affected by individual (child and parent characteristics) and relational factors (partner and parent-child relationship). There has been an extensive literature that shows the outcomes of co-parenting relationship on child development and psychological adjustment as well as other individual, relational, and family-level factors. This construct is yet to be conceptualized and examined in Turkish context. Especially considering the discussions around possible family law changes regarding joint custody, the concept of co-parenting relationship gains more importance and urgency. The current review article is written as a response to this need and calls for researchers as well as clinicians and social workers to be more attuned to this construct. The current article provides an extensive literature review on different theoretical and conceptual frameworks regarding the concept of co-parenting. Further, it summarizes the existing literature on the predictors and outcomes of co-parenting relationship.

Keywords: Co-parenting, divorce, custody, parent-child relationship, family system

Ortak ebeveynlik, göreceli yeni bir kavram olup son yıllarda hem araştırmacıların hem de klinisyenlerin ilgi odağı haline gelmiştir. Hem dünyada hem de ülkemizde son zamanlarda yapılan çalışmalar baba katılımının hem aile işlevi hem de çocuk gelişimi için oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır. Ülkemizde bu konuda yapılan çalışmalar henüz fazla sayıda olmasa da varolan çalışmalar, baba katılımının yüksek olduğu ailelerde yetişen çocukların akademik ve sosyal becerilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Kocayörük, 2010; Kuzucu, 2011). Buna bakarak, anne ve babaların ebeveynlik görevinde birlikte yer almalarının yani ortak ebeveynlik sisteminin sağlıklı yaşanamasının çocuk gelişimi ve aile işlevinin olumlu olması için büyük önem taşıdığı çıkarımını yapmak mümkündür.

Ortak ebeveynlik kavramı “ebeveynlerin ve/veya ebeveynlik rolünü üstlenmiş kişilerin ebeveynlik rolü çerçevesinde birbirleri ile etkileşimleri” (Feinberg, 2003, s. 96) olarak tanımlanabilir. Ebeveynlerin kendi aralarında çocuk bakımı ile alakalı görevlerin dağıtım ve yönetimini yapması ve sorumlulukları paylaşmasına dair etkileşimleri ortak ebeveynlik ilişkisi alanına girmektedir (McLanahan ve Beck, 2010; Teubert ve Pinquart, 2010). Bu durumda etkili ve sağlıklı ortak ebeveynlik, iki ebeveynin de karşılıklı olarak çocuk yetiştirme sürecine dahil olup, ebeveynlik rollerinde yapıcı bir şekilde birbirlerini desteklemesiyle gerçekleşebilir (Katz ve Woodin, 2002; Teubert ve Pinquart, 2010).

Ortak ebeveynlik, aile sistemi içindeki diğer ilişki ve dinamiklerden farklı konumlandırılmaktadır. Eşlerin kendi arasındaki ve ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkiden ayrılan ortak ebeveynlik ilişkisi ayrı bir sistem olarak diğer sistemlerle bağlantı halindedir (Feinberg, Kan ve Hetherington, 2007; Hughes, Gordon ve Gaertner, 2004; Marriott, 2011). Yani, ortak ebeveynlik, ebeveyn-çocuk ve eş ilişkisinden farklı ancak ilintili ayrı bir etkileşim sistemidir (Feinberg ve ark., 2007). Ortak ebeveynlik ilişkisi en az bir çocuğu olan en az iki ebeveyn ve/veya ebeveyn rolünü üstlenen yetişkinlerden oluşmakta (Egeren ve Hawkins, 2004) ve bu kişilerin sadece çocuk(lar)la alakalı etkileşimlerini içermektedir (Sobolewski ve King, 2005). Burada ortak kavramı ebeveynler arasında çocuk bakımı ile ilgili işlerin eşit paylaşılmasını değil, bu işlerle alakalı konuşulmuş ve üzerinde mutabık kalınmış rol ve sorumlulukları ifade etmektedir (Egeren ve Hawkins, 2004).

Minuchin (1974), ortak ebeveynlik ilişkisini aile sistemi içerisinde ayrı ama ilişkili bir alt sistem olarak kuramlaştırmıştır. Ortak ebeveynlik alt sisteminin kuramsal çerçevesinin çizilmesi ve tanımların genişletilmesi, 1980 ve 1990larda yapılan boşanmalarla ilişkili araştırmalarla ivme kazanmıştır (Ahrns, 1981; Camara ve Resnick, 1989). Yapılan araştırmalarda, boşanma sonrası çocuğun ve ailenin refahını etkileyen en önemli

faktörlerden birinin ebeveynler arasındaki ilişkinin olduğu ortaya koyulmuştur (Amato ve Keith, 1991; Camara ve Resnick, 1989; Maccoby, Depner ve Mnookin, 1990). Bu sebeple, ortak ebeveynlik kavramı öncelikli olarak boşanmış/ayrılmış ailelerde kuramsallaştırılmıştır. Daha sonralarda araştırmacılar, kuramsal çerçeveyi evli (Feinberg, 2002; Margolin, Gordis ve John, 2001; McHale, 1997), yeniden evlenmiş (Ahrns, 2007; Braithwaite, McBride ve Schrodt, 2003) ve diğer aile türlerinde (geniş aile, evlat edinilmiş aileler, vb.) geliştirmişlerdir. Ortak ebeveynlik alanyazında ayrıca müşterek ebeveynlik (shared parenting; Deutsch, 2001), ebeveyn ittifakı (parenting alliance; Cohen ve Weissman, 1984) ve ebeveynlik ortaklığı (parenting partnership; Floyd ve Zmich, 1991) olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Bu makalede, ortak ebeveynlik kavramı ile alakalı kapsamlı bir alanyazın taraması yapılmıştır. Ortak ebeveynlik kavramına dair varolan kuramsal ve kavramsal çerçeveler ile kavramın farklı tipolojileri anlatılmıştır. Ayrıca günümüze kadar yapılmış konu ile alakalı ampirik çalışmalar, ortak ebeveynlik yordayıcıları ve ortak ebeveynlik sonuçları olarak iki ana başlık altında özetlenmiştir. Son olarak, bu kavramın mevcut alanyazını geliştirecek, Türkiye’de yapılabilecek araştırma fikirleri sunulmuştur.

Ortak Ebeveynlikle İlişkili Kuramsal Çerçeveseler

Yapısal aile sistemleri kuramı, ailelerin ebeveynlik, eş, kardeş, gibi farklı alt sistemlerden oluşan büyük bir sistem olduğunu iddia eder (Minuchin, 1974). Sistem teorisine göre, aileyi oluşturan bireyler ve bu bireylerin arasındaki iletişim ve etkileşim aile sistemini oluşturmaktadır. Geleneksel, tipik bir ailede anne, baba, çocuk gibi aile bireyleri ile anne-çocuk, baba-çocuk, karı-koca, ve anne-baba alt sistemleri de bulunmaktadır. Sistem teorisine göre bütün bu parçalar birbirleri ile ilişkili ve birbirlerine bağlıdır (Minuchin, 1974; Minuchin, 1985).

Ortak ebeveynlik ilişkisi, anne ve babanın ebeveynlik rolleri içerisinde iletişim ve rol paylaşımını yaptığı yönetsel bir alt sistem olarak nitelendirilmiştir (Minuchin, 1974). Bu alt sisteme çocuk doğrudan değil, sadece konusal olarak dahil edilmiştir. Ayrıca, eşlerin kendi aralarındaki ilişkinin de bu alt sisteme karıştırılmaması gerekmektedir (Minuchin, 1974). Bunun yerine, ebeveynler, ebeveynlik rol dağıtımını yapmalı, sorumlulukları paylaşmalı, çocukla ilgili konularda kararlar verip bunları uygulamalıdır. Bunların yapılabilmesi içinse ebeveynlerin etkileşim içinde bulunup, birbirlerine karşılıklı katılım ve destek göstermeleri gerekmektedir (McHale, 1995). İdeal olarak ebeveynler, rolleri ve sorumlulukları için pazarlık yapabilmeli, birbirinin ebeveynlik stillerini kabullenip benimseyebilmeli ve bir takım gibi beraber hareket edebilmelidir.

Diğer alt sistemler gibi, ortak ebeveynlik sistemi de hem aile bireylerinden hem de onların arasındaki diğer alt sistemler ile genel aile işleyişinden etkilenmektedir. Sistem teorisine göre, bu etkilenmeden doğan değişimlerin derecesini sistemler arası sınırların geçirgenliği belirler. Eğer sınırlar açık ve doğru bir şekilde çizilip tanımlanmışsa eş ilişkisinde yaşanan problemlerin ortak ebeveynlik ilişkisine yansımaya olasılığı daha düşüktür (Feinberg, 2003; Rodgers ve Conrad, 1986). Ancak sınırlar çok geçirgense ebeveynler arası ilişkide yaşanan sorunlar çocuk-ebeveyn ilişkisini etkileyip, çocuğun ebeveynlerden biriyle daha yakın ilişki kurmasına sebep olabilir. Bu durumda çocuk “ebeveynler arasında arada kalmak duygusu”nu yaşayabilir, bu da çocuğun psikolojik uyumunu olumsuz etkileyebilmektedir (Amato ve Afifi, 2006, s. 222). Bu durum üçgenleşme (triangulation) şeklinde de kavramlaştırılmış (Minuchin, 1974) ve ilerleyen kavramsal çerçeveler kısmında detaylıca açıklanmıştır.

Yapısal aile sistem kuramına ek olarak, *nesne ilişkileri kuramı* gibi psikodinamik kuramlar da ortak ebeveynliği kendine özgü bir oluşum olarak kavramlaştırmıştır (Cohen ve Weissman, 1984). Ortak ebeveynlik ya da ebeveyn ittifakı ebeveynler arasında farklı bir paylaşımın olmasına ihtiyaç duyar. Ebeveynler stres karşısında birbirlerine güvenip dayanabilecekleri ve birbirlerinin kararlarını destekleyebilecekleri bir dinamiğe sahip olmalıdırlar. Nesne ilişkileri kuramı da sistem teorisi gibi ortak ebeveynlikte yaşanan sorunların ya da ebeveyn ittifakı kurulamamasının çocuğun ve ebeveynlerin psikolojik uyumunda ve genel aile işleyişinde problemler yaratabileceğini iddia etmektedir (Cohen ve Weissman, 1984).

Nesne ilişkileri kuramı da sistem teorisi gibi farklı aile yapılarında ve ailenin farklı gelişimsel döngülerinde ortak ebeveynlik sistemini açıklayabilir. Ancak bunların dışında bazı özel aile yapılarında ve geçiş dönemlerinde ortak ebeveynliği açıklayan kuramlar da vardır. Örneğin, ilk çocuk doğduğunda yeni oluşturulan bu özel ilişki bu dönemlerde daha hassas bir yapıya sahiptir. Gable, Belsky ve Crnic (1992) ilk çocuk doğduğu zaman yaşanan streste ebeveynlerin yeni ortaya çıkan ebeveynlik rollerine alışmaya çalışmasının da büyük bir etkisi olduğunu ifade eder. Eşlerin kimlik değişimlerinin yanında kendi aralarında da paylaşımlarının farklı bir dinamiğe sahip olması gerekmektedir. Ebeveynlik rollerine alışırken, karşısındaki kişinin ebeveynlik stiline uyum sağlayıp, yetkinliklerine güvenmesi gerekmektedir. Bu güven sağlanabilirse, aslında ortak ebeveynlik ilişkisinin ortaya çıkışı eşler arasındaki ilişkiyi de iyileştirip, derinleştirebilir (Gable ve ark., 1992).

Ortak ebeveyn ilişkisini açıklayan bir başka teori, *kişisel kurgu kuramı*, boşanmış ebeveynler arasındaki ortak ebeveynlik ilişkisini, özellikle de velayet sahibi olmayan ebeveynlerin ebeveynlik ilişkisine katılımını

açıklamak için kullanılmıştır (Wilson, 2008). Kişisel kurgu kuramı, insanların bireysel tercihlerinin önemine vurgu yaparak bireylerin çevresel etmenlere göre rasyonel kararlar verdiğini iddia eder (Kelly, 1955). Buna göre velayet sahibi olmayan ebeveynler bu değişen role ve diğer aile bireyleriyle olan ilişkilerinin değişimine uyum sağlamalıdır. Bu uyumu sağlayabilmek için velayet sahibi olmayan ebeveynler içinde bulunduğu durumları rasyonel bir şekilde değerlendirip, yasalar ve kurallar çerçevesinde ebeveynlik katılımını sağlayacak farklı kurgular ve yeni yöntemler geliştirmelidir. Bunu başarabilen ebeveynler, ortak ebeveynlik ilişkisinde yapıcı bir şekilde var olarak çocuklarıyla sağlıklı iletişimlerini sürdürebilirler (Wilson, 2008).

Son olarak, *bağlanma kuramı*, özellikle boşanmış/ ayrılmış ailelerde ortak ebeveynlik ilişkisini anlamakta kullanılan bir başka teoridir (Madden-Derdich ve Arditti, 1999; Roberson, Nalbone, Hecker ve Miller, 2010; Roberson, Sabo ve Wickel, 2011). Bağlanma kuramına göre yetişkinler tıpkı bebek ve çocuklarda olduğu gibi güvende hissetmek için yakınlık ihtiyacı içerisindedirler. Yetişkin bağlanma davranışları bebek bağlanma davranışları ile benzerlik gösterir ve stres altında bağlanma ihtiyaçları daha belirgin hale gelir (Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978; Bowlby, 1969). Ayrılık ya da boşanmalar başlı başına stres kaynağı olabilirler. Bu durumda bireyler boşanmalarda ilişkilerde derin değişiklikler yaşayıp, bağlanma figürlerini kaybedebilirler. Bağlanma stilleri kişilerin ortak ebeveynlik davranışlarını belirlemede, kişilerin ayrılık ve boşanmalara verdikleri tepkilerin derecesini etkilediği gibi etki edebilir (Roberson ve ark., 2011). Güvenli bağlanmalar daha kaliteli ve işbirlikçi ortak ebeveynlik ile ilişkili bulunmuştur (Lamela, Figueiredo, ve Bastos, 2013).

Farklı Aile Yapılarında Ortak Ebeveynlik Kavramı

Ortak ebeveynlik bir çocuğun bakımı ve sorumluluğunu üstlenen herhangi iki kişinin arasında olabilir. (Amato ve Afifi, 2006; Egeren ve Hawkins, 2004; Sobolewski ve Amato, 2007). Feinberg (2002) ortak ebeveynlik ilişkisinin evli, boşanmış, ya da hiç evlenmemiş ancak ortak en az bir çocuğa sahip en az iki yetişkinin arasında oluşabileceğini söylemektedir. Bu bağlamda, ortak ebeveynlik kavramı ve bunun çocuk, ebeveynler ve genel aile işleyişi üzerindeki etki ve etkileşimlerinin farklı aile yapılarında benzerlikler gösterdiği iddia edilebilir (Egeren ve Hawkins, 2004; Feinberg, 2002; Minuchin, 1974).

Ortak ebeveynlik ilişkisinin aile türü ve yapısından bağımsız olarak her ailede benzer şekilde oluşması fikri giderek yaygınlaşsa da, bazı araştırmacılar (Ahrns, 1981; Egeren, 2004; Feinberg, 2002; McHale, 1997) bu dinamiği farklı şekillerde kavramlaştırmayı uygun görmüşlerdir. Bu nedenle, ortak ebeveynlik kavramının

farklı boyut ve tiplerini açıklamadan, farklı aile tiplerinde yapılanmasını anlamakta fayda vardır. Bu bölümde, ortak ebeveynlik kavramı halen beraber (evli) aileler, boşanmış aileler, yeniden evlenmiş aileler ve diğer geleneksel olmayan aile yapılarında incelenecektir.

Evli ailelerde ortak ebeveynlik. Halen evli, geleneksel anlayışla anne, baba ve çocuktan oluşan ailelerde ortak ebeveynlik gelişimsel bir perspektifte anlaşılabilir. Eşlerin ilk çocuklarının doğmasıyla ortak ebeveynlik alt sistemi oluşur (Gable ve ark., 1992). Aslında, çift çocuk daha doğmadan, hamilelik sürecinde de nasıl ebeveynlik yapacaklarını ve çocuklarını nasıl yetiştireceklerini konularına ortak ebeveynlik sistemi daha erken de başlayabilir (Egeren ve Hawkins, 2004).

Evlilikle ilgili genel kanı ve varsayım iki yetişkinin birlikteliklerinin yasal çerçevelerle çizilip onaylanmış olmasıdır (Starnes, 2012). Çocuğun doğumu ile ortaya çıkan ortak ebeveynlik ilişkisi de bu beraberliğe yeni bir seviye ekler. Bu seviyede yetişkinler birbirine olan bağlılıklarını çocuk bakımı ve ebeveynlik sorumluluklarıyla birleştirirler ve bunlar da yasal çerçeve ile düzenlenip, korunabilir (Starnes, 2012).

Evli ailelerle ilgili bir başka varsayım ise her iki ebeveynin de ev içinde var olup, güvenli ve istikrarlı bir ortam yaratarak çocukları için karşılıklı destekli bir ebeveynlik ilişkisi içerisinde olmalarıdır (Starnes, 2012). Ancak, araştırmalara göre iki ebeveynin de ev içinde var olması daha iyi çocuk gelişimine ya da sağlıklı ebeveynlik ilişkisi kuracaklarına dair bir garanti vermemektedir. Sistem teorisinin de açıkladığı gibi, eş ilişkisinde yaşanan herhangi bir sorun diğer ikili ilişkileri ya da aile bireylerinin psikolojik durumlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Yapılan araştırmalarda sıklıkla görüldüğü gibi eş ilişkisinde yaşanan çatışma hem ebeveyn-çocuk ilişkisini hem de çocukların psikolojik durumlarını olumsuz yönde etkilemektedir. (meta-analizler için bkz. Buehler ve ark., 1997; Erel ve Burman, 1995; Krishnakumar ve Buehler, 2000; Reid ve Crisafulli, 1990).

Araştırmacılar eş ilişkisi ve ortak ebeveynlik dinamiklerini kavramsal olarak birbirinden ayırmışlardır (Feinberg, 2002; Frank, Hole, Jacobson, Justkowski ve Huyck, 1986; Gable, Belsky ve Crnic, 1995). Farklı ebeveynlik stillerinin tartışılarak mutabakata varılması, birbirlerinin ebeveynlik kararlarının desteklenmesi gibi ortak ebeveynlik süreçleri, eşler arasında romantik ilişkilerine dair duygu ve davranışlarından ayrıdır (Feinberg, 2002). Eş ilişkisinin ve ortak ebeveynlik ilişkisinin de birbiriyle ilintili ve etkileşimde olduğunu gösteren çalışmalar (Kan, McHale ve Crouter, 2008; Margolin ve ark., 2001) olmakla beraber bu ilişkinin yönü ve ne derece kuvvetli olduğu henüz tam olarak anlaşılmamıştır (Feinberg ve ark., 2007). Buna ek olarak, ebeveyn-çocuk etkileşimi ve ilişkileri de ortak ebeveynlik sürecinden ayrıdır (Fa-

gan ve Palkovitz, 2011). Ancak bazı araştırmacılar, ortak ebeveynliği genel ebeveynliğin bir alt boyutu olarak kavramlaştırmayı da tercih etmişlerdir (Ferrante, 2008).

Boşanma sürecinde ve boşanma sonrasında ortak ebeveynlik. Ortak ebeveynlik ilişkisinin kavramlaştırılması evli ailelerdense boşanmış ailelerde daha önce çalışılmaya başlanmıştır. Muhtemelen o zamanlar Amerika'da giderek artan boşanma oranların bu çalışmaların hızlanmasında etkisi olmuştur (bkz. Ahrons, 1981). 1950 ve 1960larda Amerika'da boşanmalar aileyi tamamen parçalayan ve hem tüm aile bireylerini hem de toplumu olumsuz etkileyen bir durum olarak görülmekteydi (Burchinal, 1964; Rowntree, 1955;). Bu baskın görüşe rağmen, boşanma sayıları gün geçtikçe artmaya devam etti. 1980lerde ise boşanmaya ve sonuçlarına dair görüş yavaş yavaş değişmeye başladı (Furstenberg, Nord, Peterson ve Zill, 1983; Thornton, 1985). Şu anda hakim olan akademik ve sosyal genel algı, boşanmanın kendisinin değil, boşanma öncesi ve sonrası ilişkilerde yaşanan olumsuzlukların aile bireylerini olumsuz etkilediği yönündedir (Furstenberg ve ark., 1983; Madden-Derdich, Leonard ve Christopher, 1999).

Ortak ebeveynliğin boşanmış ailelerde daha önce çalışılmaya başlanması bir başka olası sebebi de boşanma sürecinin ortak ebeveynlik ilişkisini ön plana çıkaran başka durumlara tabii olmasıdır. Örneğin, velayet süreçleri ebeveynlerin çocuklarıyla ve birbirleriyle nasıl ilişki kurduklarına dair soruları ve sorunları ortaya çıkarmaktadır. Eskiden genel kanı ve uygulama boşanma sonrası annelerin tek velayet sahibi olmasıyken (van Krieken, 2005), babaların çocuk gelişimi için önemini gösteren çalışmalar sayesinde (Arendell, 1996), özellikle Amerika ve bazı Avrupa ülkelerinde *ortak velayet* sıklıkla kullanılan bir uygulama haline gelmiştir (Brinig ve Buckley, 1998). Mahkemeler, "çocuğun yüksek yararı" için ortak velayet kararı vererek iki ebeveynin de çocuğun hayatında kalıp söz sahibi olmalarını desteklerken, onların da birbirlerini destekleyici bir ortak ebeveynlik ilişkisi kurmalarını istemeye başlamıştır (van Krieken, 2005).

Çocuğun yüksek yararı uygulamaları boşanma sonrası ebeveynlik ilişkileri için daha çok önem kaydetmiş ve ebeveynlerden birbirlerini destekleyici bir iletişim kurmaları için sınırlarını ve rollerini tekrar çizmeleri gerektiğini vurgulamıştır (Emery, 2011). Walker (1993) ise bu talebin çok da gerçekçi olmadığını çünkü boşanmış çiftlerin eş ilişkilerinde yaşadığı sorunları bir anda terk edip sadece ortak ebeveynler olarak rollerini ve sınırlarını hemen çizmelerinin mümkün olamayacağını dile getirmiştir. Özellikle de boşanma öncesi yüksek çatışmalar yaşamışlarsa ya da taraflardan biri evliliği bitirmek istemiyorsa ortak ebeveynlik ilişkisi olumsuz etkilenebilir. Bu gibi durumlarda, *duygusal boşanma*, yani partnerlerin

birbirinden ayrılma duygu ve deneyimlerine alışma ve boşanma öncesi çatışmalardan doğan olumsuz duyguları işleme ve kabullenme süreci, uzun süre alıp bireyler ve ortak ebeveynlik ilişkileri yıpranabilir (Vanderkool ve Pearson, 1983). Bu argümanlara rağmen Amerika’da ve Avrupa’da ortak velayet kararları popülerliğini sürdürdü (Trombetta ve Lebbos, 2005). Araştırmalar da boşanmış ailelerde ortak velayetin ve destekleyici ortak ebeveynlik ilişkisinin farklı birey, ikili ve aile ilişkileri için olumlu etkileri olduğu fikrini destekledi. Bu sebeple daha fazla ortak velayet kararları verilerek, ailelerin duygusal boşanma ve destekleyici ortak ebeveynliğe hızlıca geçişleri için birçok eğitim ve müdahale programları oluşturuldu. Bunlar boşanma arabuluculuğu (ör. Emery, Sbarra ve Grover, 2005; Vanderkool ve Pearson; 1983), terapötik müdahaleler (ör. Kruk, 1993; Visher ve Visher, 1989) ve ebeveyn eğitim programları gibi (ör. Bacon ve McKenzie; 2004; Garber, 2004; Geasler ve Blaisure, 1998) birçok farklı formda halka sunuldu.

Yeniden evlenen ailelerde ortak ebeveynlik. Ebeveynlerin boşanmasını yaşayan çocukların ebeveynlerinin birinin ya da ikisinin yeniden evlenmesini yaşamaları olası bir durumdur (Ahrons, 2007; Furstenberg ve Nord, 1985). Yine sistem teorisinin açıkladığı gibi, aileye yeni bir üye dahil etmek, bütün aile sisteminin baştan değişmesine ve ilişki ve rollerin tekrar düzenlenmesine yol açar (Rodgers ve Conrad, 1986). Çocukların aile algıları ve ebeveynleriyle ilişkileri de yeniden şekillenebilir. Buna ek olarak, çocukların üvey anne ve babalarıyla da (varsa üvey kardeşleriyle) yeni ilişkiler kurup, yakınlıklarını ve sıcak ilişkilerini dengelemeleri gerekmektedir. Eski eşler öfke ya da kıskançlık gibi olumsuz duygular yaşayabilirler (Rodgers ve Conrad, 1986). Ortak ebeveynlik dışındaki ikili ilişki sistemleri (eski eş ilişkileri) çocukları ilgilendirmeyen her türlü etkileşimi içermektedir. Ancak, burada yaşanan olumsuz duygular ve etkileşimler ortak ebeveynlik sistemine de aktararak olumsuz yönde etkileyebilir (Ahrons, 2007; Furstenberg ve Nord, 1985; Rodgers ve Conrad, 1986).

Ortak ebeveynlik sistemi yeniden evlenmiş ailelerde daha karmaşık bir hal alır. Özellikle artık daha fazla yetişkinin ebeveyn rolünde olmasından dolayı eski sistemdeki ilişkiler ve karar alma stratejileri sekteye uğrayarak, değişim yaşayabilir (Braithwaite ve ark., 2003). Yeniden evlenmiş ya da üvey ailelerdeki ortak ebeveynlik ilişkisine “ebeveyn koalisyonu” (Visher ve Visher, 1989) ya da “ebeveyn takımları” (Braithwaite ve ark., 2003) gibi isimler de verilmektedir. Araştırmalar (Braithwaite ve ark., 2003; Christensen ve Rettig, 1996) yeniden evlenmenin ortak ebeveynliğin sıklığını ve kalitesini düşürdüğünü gösterse de bu durum ortak ebeveynlik ilişkisinin daha karmaşık hale gelen yapısını tam olarak ele alamayan ölçeklerin yetersizliğinden de kaynaklanıyor

olabilir. Yani aslında yeniden evlenmiş ailelerde ortak ebeveynlik ilişkisi ve dinamikleri, diğer aile tiplerinden daha kötü değil, sadece daha farklı olabilir (Braithwaite ve ark., 2003).

Diğer geleneksel olmayan aile tiplerinde ortak ebeveynlik.

Evlilik harici beraber yaşayan çiftlerde ortak ebeveynlik. Ülkemizde sık görülmesine de Amerika’da ve diğer batı ülkelerinde evlenmeden beraber yaşama ve çocuk sahibi olma son yıllarda giderek artmaktadır (Fagan ve Palkovitz, 2011). Bu grup içerisinde de ortak ebeveynlik sistemi kendine özgü boyutlara ve süreçlere sahip olabilmektedir. Örneğin, bir ayrılık durumunda resmi bir boşanma süreci yaşamamaktadır. Ancak hiç evlenmemiş çiftler de özellikle finansal zorluklar ve ebeveynlik rollerinin kalıcılığı gibi konularda kendine özgü zorluklar yaşamakta bu da ortak ebeveynlik ilişkisini olumsuz etkileyebilmektedir (Dush, Kotila ve Schoppe-Sullivan, 2011; Vosler ve Robertson, 1998).

Evlât edinme yoluyla kurulan ailelerde ortak ebeveynlik. Ortak ebeveynliğin beraber çocuk sahibi olan en az iki yetişkin arasında olması geniş tanımlı dolayısı ile evlât edinme yoluyla çocuk sahibi olan ailelerin de ortak ebeveynlik ilişkisi kurdukları söylenebilir (Feinberg, 2009). Feinberg’e göre aralarında cinsel ilişki olsa da olmasa da beraber yaşayan iki yetişkin ortak bir şekilde çocuk evlât edinebilir ve böylelikle ortak ebeveynlik ilişkisi kurabilir. Burada önemli olan tarafların çocuğu yetiştirme konusunda sorumlu, kararlı ve birbirleriyle etkileşim halinde olmalarıdır. Bu durumda da evlât edinen ailelerin diğer aile tiplerinde olduğu gibi destekleyici bir ebeveynlik ilişkisi kurabilmeleri için benzer süreçlerden geçmeleri gerekmektedir (Feinberg, 2009). Buna eşcinsel evliliklerde evlât edinen aileler de dahildir (Crawford, 2013; Feinberg, 2009).

Büyükanne ve büyükbabalarla ortak ebeveynlik.

Son zamanlarda artan demografik başka bir resim de büyükanne ve büyükbabaların ebeveynlik ilişkilerine artan katılımıdır. Her iki ebeveynin de yoğun çalışma saatleri olduğunda ya da madde bağımlılığı, ağır fiziksel ya da psikolojik rahatsızlıklar gibi sorunlar yaşadığında, büyükanne-büyükbabalar çocukların bakımında daha aktif rol oynayabilir. (Giarrusso, Feng, Wang ve Silverstein, 2013). Bu durumlarda ebeveynlerle beraber ortak ebeveynlik yapan büyükanne-babalar ile ebeveyn hayatta olmadığı için çocukların bakımını üstlenen büyükanne-babalar arasında farklılık ortaya çıkmaktadır. Çünkü ebeveynlerin hayatta olduğu durumlarda onları da içine alan ortak ebeveynlik ilişkisi ve hatta ebeveyn koalisyonu oluşturmak gerekmektedir (Giarrusso ve ark., 2013). Bu konuda henüz çok fazla araştırma bulunmamaktadır ancak giderek değişen demografiklere bakıldığında ko-

nunun ele alınmasının elzem olduğu görünmektedir. Hele ki Türkiye gibi akraba ve büyükanne-büyükbaba ilişkilerinin daha yakın olduğu kültürlerde bu tip ortak ebeveynlik ilişkilerinin işlevi ve kalitesini inceleyecek ampirik çalışmalara ihtiyaç daha fazladır.

Ortak Ebeveynlik Sürecini Açıklayan Kavramsal Çerçeveseler

Yukarıda da bahsedildiği gibi, ortak ebeveynlik sistemini diğer aile sistemlerinden ayrı bir şekilde konumlandıran birçok farklı kavramsal çerçeve bulunmaktadır. Genelde bu farklılıklar kullanılan ölçeklerin farklı boyutlar ve tipolojiler kullanmasından ortaya çıkmaktadır (Macie ve Stolberg, 2003; Margolin ve ark., 2001). Farklı tipolojilerin olması da özbidirim (McHale, 1997) ya da gözlem (Gable, Crnic ve Belsky, 1994) gibi kullanılan ölçüm tekniklerinin farklı olmasından kaynaklanmış olabilir. Ayrıca, farklı aile türü ve yapılarında ortak ebeveynlik ilişkisinin farklı süreç ve özellikleri olabileceği için de değişik boyut ve tipolojiler görmek mümkündür. Aşağıda alanyazında var olan ortak ebeveynliğin kavramsal boyutları ve farklı tipolojileri özetlenmiştir.

Ortak ebeveynlik ilişkisinin kavramsal boyutları. Belirli tipolojilere geçmeden önce, alanyazında sürekli bahsi geçen ortak ebeveynlik ilişkisinin 3 önemli boyutunu anlamak gerekir (Baum, 2003; Margolin ve ark., 2001; Whiteside, 1998). Bunlar işbirliği, çatışma ve üçgenleşmedir. Bu boyutlar tipolojilerin oluşturulmasının yanında ortak ebeveynlik ilişkisinin yordayıcıları ve sonuçlarını araştıran ampirik çalışmalarda da sıklıkla kullanılmaktadır (Baum, 2003; Macie ve Stolberg, 2003; Margolin ve ark., 2001; Mullett ve Stolberg, 1999).

İşbirliği. İşbirliği ebeveynler arasındaki saygı ve beraber bir takım gibi hareket etme bilinci ve hissi olarak değerlendirilebilir. İşbirlikçi ebeveynler, ister evli ister boşanmış olsunlar, kendi aralarındaki duygusal problemleri ebeveynlik görevleri sırasında bir kenara bırakabilirler. Ebeveynler, belirli bir oranda uyuma, adil sorumluluk dağılımına ve farklı görüşlerini yapıcı bir şekilde konuşup orta nokta bulabilme davranışına sahip olmalıdırlar (Feinberg, 2003; Whiteside, 1998). Ebeveynlik davranışlarında uyumsuzluk ve işbirliği eksikliği hem aile bireyleri hem de bütünsel aile işlevleri açısından zararlı olabilmektedir (Kruk, 1993; Whiteside, 1998).

Çatışma. Ailenin yapısı nasıl olursa olsun, ebeveynler arasındaki çatışma çocukların üzerinde olumsuz etkilere sahiptir (Cummings, Goeke-Morey ve Papp, 2004). Dahası ebeveyn-çocuk ilişkileri ve genel aile işlevleri de çatışma sırasında ve sonrasında olumsuz etkiler altında kalabilir (Macie ve Stolberg, 2003; Roberson ve ark., 2011). Çatışma ile ilintili olarak ebeveynler arasındaki iletişim biçimi de çok önemlidir. Bazı uzmanlar iletişim biçimini farklı bir boyut olarak incelemeyi ter-

cih etmektedirler (Macie ve Stolberg, 2003; Mullett ve Stolberg, 1999). Ancak, genellikle iletişim çatışma boyutunun altında değerlendirilmektedir (Whiteside, 1998). Yıkıcı iletişim biçimleri ebeveynler arası iletişimi daha kötü etkileyip, işbirliğini engellemektedir (Katz ve Wodin, 2002).

Üçgenleşme. Ortak ebeveynlik boyutlarından bir diğeri de üçgenleşmedir. Üçgenleşme (triangulation), ebeveynlerin kendi aralarındaki tartışmalara çocuklarını çekmesi, nesiller arası sınırları ihlal etmesidir (Minuchin, 1974). Çocuklar ebeveynleri arasında üçgenleşmeye maruz kaldıklarında, yani arada bırakıldıklarında, psikolojik uyum bozuklukları yaşama ihtimalleri yükselir (Fagan ve Palkovitz, 2011; Lamela, Figueiredo, Bastos ve Feinberg, 2016). Bazı çalışmalar nadiren de olsa üçgenleşmenin çocukların ebeveynlerine duygusal destek vermesi gibi olumlu sonuçlar verebileceğini (Arditti, 1999) belirtse de üçgenleşmenin tam etkilerini ve ortak ebeveynlik sistemindeki tam yerini açıklamak için daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Ferrante, 2008).

Bu üç boyutlu ortak ebeveynlik modelinden başka, son yıllarda Feinberg'in kavramsal modeli (Feinberg, 2002; 2003) de birçok araştırmacının ilgisini çekmiştir (Egeren ve Hawkins, 2004; Ferrante, 2008; Teubert ve Pinquart, 2010). Modelinde, Feinberg (2003) ortak ebeveynlik ilişkisinin "yetişkinlerin arasında çocukla ilişkili olmayan romantik, cinsel, arkadaşsal, duygusal, finansal ve yasal hususları" (s. 96) kapsamadığını belirtmiştir. Feinberg (2002; 2003), genel olarak, evli olan ailelerde ortak ebeveynlik ilişkisini modellese de oluşturduğu çerçeve diğer aile yapı ve tiplerine de uyarlanabilmektedir. Feinberg modelinde ortak ebeveynlik ilişkisini 4 ana öge ile tanımlamıştır. Bunlar ebeveyn destek/köstek, çocuk yetiştirme uzlaşması, iş bölümü ve ortak aile yönetimidir (Feinberg, 2003).

Ebeveyn destek veya köstek ögesi ebeveynlerin birbirlerinin ebeveynlik yeterlikleri ve otoritelerine gösterdikleri destek, saygı ve güvenin derecesini gösteren bir olgudur. Feinberg (2003)'e göre ebeveynler birbirlerinin ebeveynlik kararları ve davranışlarını desteklerse, ebeveynler daha kendinden emin ve güvenli hisseder ve böylelikle daha sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkileri kurulur. Modeldeki bir başka öge olan *çocuk yetiştirmede uzlaşmada*, ebeveynler arasında çocuk yetiştirmeye yönelik ahlaki ve kültürel değerlerin, disiplin ve sevgi gösterme yöntemlerinin ve çocuğun güvende tutulması konularının konuşulup, uzlaşma sağlanarak ortak bir düzleme oturulmasından bahsedilmektedir. Yine Feinberg (2003)'e göre bu konularda fikir ayrılıkları olması ortak ebeveynlik ilişkisi üzerinde doğrudan olumsuz bir etki yaratmamaktadır. Önemli olan ebeveynlerin bu farklılıkları konuşup, karşılıklı feragat ederek ortak bir noktada buluşabilmeleridir. Bu buluşma olmazsa ve tartışmalar şid-

detlenirse o zaman hem ortak ebeveynlik ilişkisi hem de ebeveyn-çocuk ilişkileri zedelenebilir (Feinberg, 2003).

İş bölümü ögesi ise çocukları ilgilendiren finansal ya da tıbbi konular ile çocuk yetiştirme ve eş işleri ile ilgili kararları kapsamaktadır. Modele göre bu iş bölümünün eşit yapılmasından ziyade konuşularak uzlaşma üzerine mutabık kalınan şekillerde yönetilmesi önemlidir. Son olarak, *ortak aile yönetimi* ögesi ortak ebeveynlerin başarması gereken üç önemli görevi işaret etmektedir. Bunlardan birincisi ebeveynlerarası çatışmadır. Çatışmalar her zaman olumsuz olmadığı gibi çözüme ulaştırılması gereken konular için olmazsa olmazdır (Emery ve ark., 2005). Ancak, çocuğun psikolojik durumları için ebeveyn çatışmasına maruz kalması bir tehdit oluşturabilir (Cummings ve ark., 2004). O yüzden de ebeveynler, çatışmaların boyutuna ve çocuklarını ne kadar maruz bıraktıklarına dikkate etmelidirler. Bununla alakalı bir ikinci görev ise ebeveynlerin çatışmaları sırasında oluşacak üçgenleşmelere dikkat etmeleri gerekliliğidir (Feinberg, 2003). Çatışmalardan dolayı çocukların taraf seçmek zorunda bırakılmaması ya da tartışmalarda elçi olarak kullanılmaması gerekmektedir. Ebeveynler için üçüncü görev ise ebeveyn çocuk ilişkilerinin dengeli kurulmasına dikkat etmektir. Çocuğun ebeveynlerinden biriyle daha çok yakınlık kurması kuşaklararası koalisyonlara (intergenerational coalitions) yol açabilir. Bu da hem ebeveyn-çocuk ilişkisine hem çocuğun ve ebeveynin psikolojik uyumlarının bozulmasına, hem de aile sisteminin bütünsel bir bozukluk yaşamasına sebebiyet verebilir (Feinberg, 2003).

Ortak ebeveynlik tipolojileri. Ahrons (1981; 1994) ortak ebeveynlik boyutlarını ve tipolojilerini ilk inceleyen araştırmacılarından biridir. Çalışmalarında (Ahrons, 1981; 1994; 2007), hem boşanmış hem de yeniden evlenen ailelerde ortak ebeveynliğin alt boyutlarını ve stillerini de inceleyerek, işbirliği ve çatışmayı iki boyut olarak görüp 5 farklı ortak ebeveynlik stili olduğunu iddia etmiştir (Ahrons, 1981; 1994; 2007). Ahrons'a göre işbirlikçi meslektaşlar (*cooperative colleagues*) yüksek kalitede iletişime ancak vasat ikili ilişkilere sahipken, sıkı dostların (*perfect pals*) hem iletişim hem de ikili ilişkileri yüksek derecededir. Öte yandan az görüşen ve iletişimleri vasat olan ortak ebeveynleri kızgın iştirakçiler (*angry associates*) ve hem iletişimi hem de ikili ilişkileri düşük olan ortak ebeveynleri ise azılı düşman (*fiery foes*) olarak tanımlamıştır. Bunların haricinde çok az ya da hiç görüşmeyen ebeveynleri ise dağılmış ikililer (*dissolved duos*) olarak isimlendirmiştir (Ahrons, 1994).

Bunlara ek olarak alanyazında farklı çalışmalarda (Baum, 2003; Kruk, 1993; Whiteside, 1998) bahsedilen 4 ana ortak ebeveynlik tipi bulunmaktadır. Çatışma, işbirliği ve üçgenleşme boyutları üzerinden ortaya konan bu stiller ya da tipolojiler şunlardır: işbirlikçi ortak ebeveynlik,

çatışmacı ortak ebeveynlik, kopuk ortak ebeveynlik ve paralel ebeveynlik (Amato, Kane ve James, 2011; Ferrante, 2008; Maccoby, 1992).

İşbirlikçi ortak ebeveynlik. Bu tipolojide olan ortak ebeveynler iletişimlerinde yüksek işbirliğine ve düşük çatışma ve üçgenleşmeye sahiptir (Amato ve ark., 2011; Maccoby, 1992). Bu tipteki ebeveynler, eş ilişkilerini ebeveynlik ilişkilerinden ayırabilirler, boşanma ve ayrılık durumlarında ise rollerini sağlıklı bir şekilde yeniden tanımlama özelliğine sahiptirler (Ferrante, 2008; McIntosh ve Deacon-Wood, 2003; Roberson ve ark., 2010). Ayrıca, işbirlikçi ebeveynler çıkan fikir ayrılıklarını kontrollü bir şekilde paylaşma, zor olumsuz duyguları düzenleme yetisine sahiptirler (Roberson ve ark., 2010). Esnek sınırlarla, etkili iletişim kurarak yeni bir yapı kurabilirler. İşbirlikçi ebeveynlik stili, üçgenleşme riskini de azaltarak çocukların sağlıklı bir ortamda yetişmelerine yardımcı olurlar (Carter ve McGoldrick, 2005).

Çatışmacı ortak ebeveynlik. Çatışmacı ya da çatışmalı ortak ebeveynlik stili çatışma boyutunun yüksek, işbirliğinin düşük olduğu durumlarda tanımlanır (Garber, 2004; Kelly, 2004). Bu tipolojideki ortak ebeveynler yıkıcı ve yıpratıcı iletişim stillerine ve düşmanca bir ilişkiye sahiptirler (Katz ve Woodin, 2002). Özellikle ayrılık ve boşanma durumlarında, kızgınlık ve öfke duygularında uzun süreler kalıp, dargınlıkları uzatma eğilimi içindedirler. Kendi eş ya da ikili ilişkilerinde takılı kalıp, çocuklarının ihtiyaçlarını aksatabilirler (Kelly, 2004). Dahası, kendi aralarındaki ilişkilerde yaşanan sorunlara çocukları da ortak ederek üçgenleşme yapabilirler (Ferrante, 2008).

Kopuk ortak ebeveynlik. Bu tipolojide ortak ebeveynlerden biri kendisini duygusal olarak ayırmış, bir bakıma diğer ebeveynle bağlantısını koparmıştır. Bu nedenle, ebeveynler arası iletişim ve birliktelik minimal düzeydedir ve işbirliği de oldukça düşüktür (Kelly, 2004). Çoğu zaman, eşler ya da eski eşler çatışma yaşamazlar çünkü iletişimleri ve etkileşimleri çok azdır.

Paralel ebeveynlik. İki ebeveynin birbirleriyle herhangi bir çatışma ya da iş birliği olmaksızın ebeveynlik sorumlulukları ve çocuk bakımını kendi bildikleri şekilde yerine getirmelerine paralel ebeveynlik denir (Furstenberg ve Cherlin, 1991). Bu tipoloji diğer ortak ebeveynlik stillerinden farklılık gösterir çünkü iki taraf da birbiriyle iletişim kurmaktan, etkileşime geçmekten kaçınırlar (Kelly, 2004). Bu izole yapıdan ve herhangi bir çatışma ya da işbirliği olmamasından dolayı uzmanlar bu stili paralel ebeveynlik olarak tanımlayıp, adına ortak ebeveynlik bile dememişlerdir (Furstenberg ve Cherlin, 1991).

Ortak Ebeveynlikle İlgili Araştırma Bulguları

1980'li yıllarda ortak ebeveynlik ilişkisini ailenin diğer alt sistemleriyle ilintili ancak aynı zamanda kendi-

ne özgü, ayrı bir kavram olarak tanımlanması ile araştırmalar bu ilişkinin kapsamlarını incelemeye odaklanmıştır. Araştırmacılar, ortak ebeveynlik ilişkisinin kalitesini yordayıcı değişik faktörleri ve bu ilişkinin farklı seviyelerdeki aile ilişkilerine olan etkilerini incelemişlerdir. Bu bulguları paylaşmadan önce, güncel alanyazınla ilgili bilinmesi gereken önemli bir detay vardır. Aşağıda özetlenen bulguların neredeyse hepsi ABD'deki beyaz nüfustan gelmektedir (Feinberg, 2003). İsrail (Baum, 2004; Baum ve Shnit, 2003) ve Avustralya nüfusu (Baxter, Weston ve Qu, 2011) ile çalışmış bazı makaleler bulunsa da farklı etnik, cinsel yönelim ya da kültürlerde ortak ebeveynlik çalışmaları tam anlamıyla oturmuş değildir. Bu sebeple, bu bölümde sunulan çalışmaların bulguları dikkatle incelenmeli ve yorumlanmalıdır.

Ortak ebeveynliğin yordayıcıları. Ortak ebeveynlik ilişkisinin kalitesi, ebeveynlerin çocuk yetiştirme ve ebeveynlik uygulamaları üzerine birbirlerini ne derece destekleyici, yapıcı iletişime sahip oldukları ile beraber çalışma uyumları tarafından ilişkilendirilir (Bonach, 2005). Yüksek kaliteli ortak ebeveynlik, düşük çatışma ve ebeveynler arasında yüksek karşılıklı destek ile tanımlanmıştır (Ahrns, 1981; Bonach, 2005). Bu sebeple, birçok çalışma ortak ebeveynler arasında deneyimlenen çatışma ve işbirliğinin olası etkenlerini, yani ortak ebeveynliğin kalitesini incelemiştir.

Sistemik yaklaşımın da öngördüğü gibi, bu çalışmalar farklı bireysel ve ailesel değişkenler ile ortak ebeveynlik ilişkisinin birbirini etkileyen ve birbirinden etkilenen kavramlar olduğunu desteklemektedir. Ortak ebeveynlik ilişkisinin yaş (Schum ve Stolberg, 2007; Stright ve Bales, 2003), cinsiyet (Dush ve ark., 2011; McHale, 1995; Schum ve Stolberg, 2007) ve kişilik özellikleri (Baum, 2003; 2004) gibi bireysel düzeyde birçok faktörden etkilendiği bulunmuştur. Aynı zamanda evlilik kalitesi ve iletişim biçimleri gibi ilişki faktörleri de ortak ebeveynlik ilişkisinin kalitesi ile ilintilidir (Kolak ve Volling, 2007; Kruk, 1993). Buna ek olarak, ekonomik durum (Dozier, Sollie ve Stack, 1993; Fagan ve Kaufman, 2015; Marriott, 2011), eğitim seviyesi (Dozier ve ark., 1993; Stright ve Bales, 2003) ve boşanma süreci (Baum, 2004; Russell, Beckmeyer, Coleman ve Ganong, 2016) gibi dış yapısal faktörlerin de ortak ebeveynlik ilişkisi üzerindeki etkileri ayrıca hesapla katılmalıdır.

Ortak ebeveynliğin yordayıcılarını inceleyen araştırmalara dahil edilecek etkenler aile yapısı ve bileşimine bağlı olarak farklılık göstermektedir. Örneğin, evli çiftlerin ailelerinde ortak ebeveynlik incelenirken, araştırmacılar evlilik memnuniyeti ve çift uyumu gibi faktörleri araştırmalarına dahil etmiştir (Baum, 2004; Madden-Derdich ve ark., 1999; McKenry, Clark ve Stone, 1999). Boşanmış ailelerde ise yasal süreçler, velayet kararları ve ikamet durumu gibi faktörler ön plana çık-

maktadır (Baum, 2004; Madden-Derdich ve ark., 1999; McKenry ve ark., 1999).

Evlilik kalitesi ya da çift uyumunun ortak ebeveynlik ile ilişkili olduğu görülmüştür (Kan ve ark., 2008; Le, McDaniel, Leavitt, ve Feinberg, 2016). Örneğin, Egeren (2004) eş etkileşiminin kalitesi ile ortak ebeveynlik deneyimlerinden tatmin olmanın ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulguya ek olarak, yazar boylamsal çalışmasında doğum öncesi daha yüksek evlilik kalitesine sahip olan eşlerin ortak ebeveynlikte daha fazla işbirliği gösterdiğini saptamıştır (Egeren, 2004). Yapılan çalışmalar, ortak ebeveynlik ilişkisinin çiftin arasındaki ilişkiyi etkilemekle kalmayıp, çiftin ilişki doyumunu da ebeveyn-çocuk ilişkisi arasında da aracı bir rol oynadığını göstermiştir (Favez, Tissot, Frascarolo, Stiefel, ve Despland, (2016), Le ve ark., 2016; Peltz, Rogge, ve Sturge-Apple, 2018)

Evli ailelerdeki ortak ebeveynlik ilişkisine etki eden diğer değişkenler de *çocuğun yaşı, cinsiyeti ve mizacıdır*. Ebeveyn katılım düzeyi ve ortak ebeveynlik kalitesinin çocukların farklı yaş ve gelişimsel aşamalarında değişiklik gösterdiği ortaya konulmuştur (Stright ve Bales, 2003). Örneğin, Gable ve arkadaşları (1995) destekleyici ortak ebeveyn etkileşimlerinin, çocuklar 15-21 aylık iken sabit kaldığı; fakat destekleyici olmayan ortak ebeveyn etkileşimlerinin bu zaman aralığında azaldığını gözlemlemişlerdir. Onlara göre, çocukların yaşları ilerlerken ihtiyaçlarının da artmasıyla, ortak ebeveynler daha destekleyici müdahalelerde bulunabilmektedirler. Margolin ve arkadaşları (2001) ise gelişimsel aşamalar boyunca, ortak ebeveynlerin çocukları okul öncesi dönemdeyken, 8-11 yaş aralığına kıyasla, çocuklarıyla daha işbirlikçi bir tutum içine girdiklerini ortaya koymuştur.

Çocuklar ile yapılan araştırmalarda yaşın aksine cinsiyet ile ilgili karışık bulgular bulunmuştur. Örneğin, Margolin ve arkadaşları (2001) çocuğun cinsiyetinin ortak ebeveynlik üzerindeki rolünün çoğunlukla üçgenleşme üzerinden kaynaklandığını tespit etmişlerdir, oysa Stright ve Bales (2003) 40 aile ile yaptığı çalışmada ortak ebeveynlik ilişkisinde çocuğun cinsiyetinin anlamlı bir rolü olmadığını ortaya koymuşlardır. Ebeveynler arası çatışmayı yordayabilecek olası bir başka faktör ise çocuğun mizacıdır. Stright ve Bales (2003) çocuk mizacının ortak ebeveynlik kalitesi üzerindeki rolünün ebeveynlerin yaşadığı stres düzeyi ve daha çok ebeveynlik ihtiyacı ile açıklanacağını varsaymışlarsa da bulgular hipotezlerini desteklememiştir. Zor mizaca sahip çocukların ortak ebeveynlik davranışlarının olumsuz etkilediğine dair bazı bulgular olsa da çocuk mizacının ortak ebeveynlik ilişkisi üstündeki rolü anlayabilmek için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.

Ebeveyn özellikleri de ortak ebeveynliğin muhtemel yordayıcıları olarak incelenmiştir. Stright ve Bales, (2003) ebeveyn kişilik uyumu ve eğitim düzeyinin ortak

ebeveynlik ilişkisi ile ilişkili olduğunu saptamışlardır). Özellikle, uyumlu ve uzlaşmacı ebeveynlerin, rekabetçi ve birbirini eleştiren ebeveynlere kıyasla daha fazla ortak ebeveynlik kalitesi gösterdiği ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak, kendi ailelerinin eğitim seviyesi yüksek olan ebeveynlerin eşlerini daha fazla desteklediği ve daha yapıcı bir etkileşim içinde oldukları görülmüştür. Kendi ailelerinde destekleyici ortak ebeveyn sahibi olan annelerin kendi ortak ebeveynlik ilişkilerinde de destekleyici olduklarını bulmuşlardır. Bu bulgu, ortak ebeveynlik dinamiklerinin kuşaklararası aktarılabilirliğini ortaya koymaktadır. Ebeveyn özellikleri ile ilgili bir diğer bulgu ise, ebeveynlerin iş ve finansal durumlarında yaşadıkları değişimin ebeveynlerin birbirine verdiği desteği doğru orantılı olarak etkilediğini işaret etmektedir (Riina ve Feinberg, 2018)

Ebeveyn özelliklerinin ortak ebeveynlik ilişkisine etkileri boşanmış aileler arasında da çalışılmıştır. Ebeveynlerde narsisizm ve düşük düzeyde ayrışma gibi kişilik bozukluğu özellikleri görülmesi boşanma sonrası ortak ebeveynlik ilişkisini kötü yönde etkilemektedir (Baum, 2004; Baum ve Shnit, 2003). Somatik ve depresif semptomların da çatışmacı ortak ebeveynlik stili ile ilgili olduğu gösterilmiştir (Lamela, Jongenelen, Morais ve Figueiredo, 2017) Bağlanma stillerine gelince, güvenli bağlananlara kıyasla güvensiz bağlanma stiline sahip ortak ebeveynlerin daha fazla çatışmacı ya da kopuk ortak ebeveynlik tiplerini deneyimlediği görülmüştür (Dozier ve ark., 1993; Roberson ve ark., 2010; 2011). Dozier ve arkadaşları (1993) cana yakınlık (friendliness) seviyesinin de boşanma sonrası ortak ebeveynlik ilişkisini yordayıcı faktörler arasında olduğunu bulmuşlardır. İlgünç olarak, daha yüksek bağımlılık, sadece kadınlarda, daha destekleyici ve daha az çatışmacı ortak ebeveynlik ile ilişkili bulunmuştur. Bununla birlikte, bu bulgunun ölçek ile ilgili bir hatadan kaynaklanmış olabileceği de belirtilmiştir (Dozier ve ark., 1993).

Boşanma sürecinin nasıl işlediği de boşanma sonrası ortak ebeveynlik ilişkisini yordayıcı faktörler arasındadır (Baum, 2003; Bonach, 2005; Markham, Ganong ve Coleman, 2007). Benzer şekilde, velayet süreci ve ziyaret anlaşmalarının da ortak ebeveynliğin kalitesi ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Christensen ve Rettig, 1996; Maccoby ve ark., 1990). Boşanma sürecindeki deneyimlerin yanında boşanma öncesi eşler arası çatışmanın da boşanma sonrası ortak ebeveynliğini etkilediği saptanmıştır. Boşanma öncesi daha fazla çatışma yaşayan çiftlerin, ortak ebeveynlik ilişkisinde daha fazla çatışma bildirdikleri görülmüştür (Cooney, Hutchinson ve Leather, 1995; Mitcham-Smith ve Henry, 2007). Bunlara ek olarak, boşandıktan yıllar sonra bile iletişimlerini koruyan, eş olmasalar da hala duygusal ve kişisel bağlarını korumuş ebeveynlerin ortak ebeveynlik ilişkilerini daha

iyi olduğunu ifade etmişlerdir (Gürmen, Huff, Brown, Orbuch ve Birditt, 2017)

Yeni bir ilişkiye başlamanın ya da tekrar evlenmenin hem boşanmış hem de hiç evlenmemiş ailelerde ortak ebeveynlik ilişkisinin önemli bir yordayıcısı olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışma bulguları, ortak ebeveynlik kalitesinin yeni bir partnerin varlığı ile tehlikeye girdiğini göstermektedir (Aquilino, 1994). Boşanmış aileler arasında, bir ya da iki tarafın tekrar evlenmesinin ortak ebeveynlik ilişkisini azalttığı saptanmıştır (Ahrns, 2007; Christensen ve Rettig, 1996). Benzer şekilde, hiç evlenmemiş ama ortak çocuğu olan bireylerin yeni bir partneri olması hem anneler hem de babalar için ebeveyn katılımında ve ortak ebeveynlerin etkileşim seviyesinde azalmaya yol açtığı görülmüştür (Cooper, Beck, Högnäs ve Swanson, 2015).

Bütün bu bulgulara ek olarak *aracı ve düzenleyici değişkenler* dikkate alındığında ortak ebeveynlik ilişkisinin yordayıcılarının farklı etkileşimleri de gözlemlenmektedir. Örneğin, Kolak ve Volling (2007), çalışmalarında ebeveynlik iletişiminin (parental expressiveness) olası aracı değişken olarak ortak ebeveynlik ve evlilik kalitesi ilişkisine etkilerini araştırmışlardır. Evli 57 ailenin katılımıyla yapılan çalışmada, ebeveynler arasındaki olumlu ebeveynlik iletişiminin evlilik kalitesi ve ortak ebeveynlik ilişkisine aracılık ettiği ortaya çıkarılmıştır (Kolak ve Volling, 2007). 2017 yılında yapılmış başka bir çalışma (Young, Riggs ve Kaminski, 2017) da evlilik uyumunun, ebeveynlerin sahip olduğu bağlanma stillerinin ortak ebeveynliğe etkisinde aracı bir rol oynadığını belirtmiştir. Güvensiz bağlanmanın ortak ebeveynliğe olan etkisi ise kişilerin evliliklerinde yaşadığı uyuma göre değişkenlik göstermektedir (Young ve ark., 2017).

McHale (1995), evli 47 aile ile yaptığı gözlemsel çalışmasında çocuğun cinsiyetinin, çift problemleri ve ortak ebeveynlik arasındaki ilişkide bir düzenleyici değişken olduğunu ortaya koymuştur. Evliliklerinde sıkıntı yaşayan ebeveynlerden, erkek çocuk sahibi olanların daha düşmanlık ortak ebeveynlik uyguladıkları gözlemlenmiştir (McHale, 1995). Buna karşın, yine evliliklerinde sıkıntı yaşayan ve kız çocuğuna sahip ebeveynlerin daha tutarsız ve serbest (disengaged) ebeveynlik davranışları sergiledikleri ifade edilmiştir. Bu çalışmaların işaret ettiği gibi evlilik kalitesi ve ortak ebeveynlik arasındaki ilişkiye etki eden farklı aracı ve düzenleyici değişkenler olabilmektedir. Bu sebeple konu üzerinde daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Feinberg, 2002; Feinberg ve ark., 2007).

Ortak ebeveynlik ilişkisinin sonuçları. Bireysel ve ilişkisel alt sistemlerin birbirine bağlı olma özelliğinden dolayı farklı aile işleyiş elementlerini birbirinden bağımsız ele almak her ne kadar zor olsa da, araştırma

bulgularını çocukların psikolojik uyumu, ikili ilişkiler (ebeveyn-çocuk, kardeşler, ebeveynler arası) ve ebeveynlerin psikolojik uyumu olarak üç bölümde ele almak mümkündür.

Çocukların psikolojik uyumu. Ortak ebeveynlik türleri arasında işbirlikçi ortak ebeveynliğin çocuklar için en iyi sonuçları getirdiği mevcut araştırmalar tarafından sürekli desteklenmektedir (Macie ve Stolberg, 2003; Marriott, 2011; McHale, 1995). Çocuk yetiştirmede her iki ebeveynin karşılıklı destek ve katılımı çocukların istikrar ve güven içinde hissetmelerine yardımcı olmaktadır (Macie ve Stolberg, 2003). Buna karşın, çatışmalı ve birbirinden kopuk ortak ebeveynliğin çocukların psikolojik uyumuna olumsuz etkileri olduğu saptanmıştır (Roberson ve ark., 2011; Umemura, Christopher, Mann, Jacobvitz ve Hazen, 2015). Ebeveynlerden birinin fiziksel ya da psikolojik yokluğunun çocuğun ve bütünüyle aile biriminin refahına zarar verici olduğu görülmüştür (Ahrons, 2007; Mitcham-Smith ve Henry, 2007). Buna ek olarak, ortak ebeveynler arası çatışmanın sonucu olarak ortaya çıkabilen üçgenleşmenin çocuklarda içselleştirme ve yansıtma sorunlarına sebep olabileceği bulunmuştur (Fagan ve Palkovitz, 2011; Lamela ve ark., 2016).

Bazı araştırmalar ise ortak ebeveynlik ilişkisinin farklı gelişimsel düzeyde olan çocukların psikolojik uyumuna olan etkisine bakmaktadır. Otuz yedi aile ile yapılan bir boylamsal çalışmada (McHale ve Rasmussen, 1998), ortak ebeveynleri düşük işbirliği ve yoğun çatışma içinde olan bebeklerin 4 yaşına geldiklerinde daha fazla anksiyete ve agresif davranışlar sergilediği bulunmuştur. Benzer şekilde, ebeveyn anksiyetesinin çocuğa aktarımında ortak ebeveynlik ilişkisinin bir rol oynayabileceği bulgusu mevcuttur (Metz, Majdandžić ve Bögels, 2016). Ayrıca, okul öncesi çocukları olan ailelerde yaşanan çatışmacı ortak ebeveynlik çocuğun ileriki yaşlarında çeşitli duygu durum bozuklukları ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite tanısı alması ile ilintili görülmüştür (Umemura ve ark., 2015). Benzer şekilde, ortak ebeveyn çatışması ile ilişkisi olan nesiller arası sınır ihlalinin (ör: üçgenleşme) çocukların psikolojik uyumuna olumsuz etkisi olduğu saptanmıştır. Jacobvitz, Hazen, Curran ve Hitchens (2004) çalışmalarında, çocukların 2 yaşında üçgenleşme deneyimlemesi ile 7 yaş döneminde içselleştirme sorunları yaşamalarının ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Bir meta-analiz çalışması da ortak ebeveyn çatışması ile çocuklarda içselleştirme ve yansıtma sorunlarının bağlantılı olduğu olgusunu desteklemektedir (Teubert ve Pinquart, 2010). Çin’de yapılan bir başka çalışmada ise ebeveynler arasındaki işbirliğinin okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerilerini olumlu etkilediğini göstermiştir (Lam, Tam, Chung, ve Li, 2018).

Ortak ebeveynlik çatışmasının okul dönemi ve ergenlik öncesi çocuklarda da benzer etkiler gösterdiği

bulunmuştur (Baxter ve ark., 2011; Stright ve Neitzel, 2003). Örneğin, Stright ve Neitzel (2003) 52 tane ikinci sınıf öğrencisini aileleri ile birlikte yaz tatili ve yaz tatilini takip eden okul yılı boyunca gözlemlemiştir. Gözlem sonucunda, iş birliği gösteren ve birbirini destekleyen ortak ebeveynlerin çocuklarının daha az davranış problemleri, dikkat problemleri ve hareketsizlik gösterdiği ve okul notlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Stright ve Neitzel, 2003). Pozitif ve destekleyici ortak ebeveynlik ilişkisinin şiddet içeren, tehlikeli mahallelerde yaşayan okul çağı ve ergenlik öncesi dönemdeki çocuklar için koruyucu bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır (Forehand ve Jones, 2003). Aynı çalışmada, şiddet içeren mahallelerde yaşayan ve daha fazla destekleyici ve az çatışmalı ortak ebeveynlik ilişkisini deneyimleyen kız çocuklarının daha az depresif semptom ve agresiflik gösterdiği görülmüştür.

Ortak ebeveyn çatışmasının aynı zamanda ergenlik dönemi psikolojik uyum sorunları ile bağlantılı olduğu saptanmıştır. Örneğin, Feinberg ve arkadaşları (2007) ortak ebeveynlikteki çatışmanın ergenlerin ileri dönemlerindeki antisosyal davranışlarını yordadığını bulmuşlardır. Buna karşın, çalışma bulguları ergenlerde depresyonun ortak ebeveynlik ilişkisi ile bağlantılı olmadığını göstermektedir. Bir diğer çalışma ise ortak ebeveyn çatışmasının sadece ergenlik dönemindeki erkeklerde içselleştirme sorunları ile bağlantılı olduğunu saptamıştır (Simons, Whitbeck, Beaman ve Conger, 1994). Benzer şekilde, Buehler ve Welsh (2009) üçgenleşme deneyimlerinin 11-15 yaş arası ergenlerde duygu düzenleme ve içselleştirme sorunları üzerinde etkisi olduğunu bulmuşlardır. Üniversite çağındaki çocukların ise akademik başarılarının ebeveynlerinin arasındaki çatışmadan olumsuz etkilendiği bulunmuştur (Bernard, Nalbone, Hecker ve Degges-White, 2015). Yetişkin çocukların ise ebeveynlerinin boşanmasından 20 yıl sonra bile ebeveynlerinin ortak ebeveynlik deneyimlerinden etkilendiği görülmüştür (Ahrons, 2007). Genç yetişkinlerin de diğer gelişimsel düzeydeki bireylere benzer olarak ortak ebeveyn çatışmasından olumsuz etkilendikleri saptanmıştır (Amato ve Keith, 1991).

İkili ilişkiler. Ortak ebeveynlik ilişkisi aile içindeki ebeveyn-çocuk ve eşler arası gibi diğer ikili ilişkileri hem etkiler hem de bu ilişkilerden etkilenir niteliktedir. İşbirlikçi ortak ebeveynliğin hem evli hem de boşanmış ailelerde olumlu anne-çocuk ve baba-çocuk ilişkisinden etkilendiği gösterilmiştir (Macie ve Stolberg, 2003; McHale ve Rasmussen, 1998). Buna karşın, çatışmalı ortak ebeveynlik stiline ebeveyn-çocuk ilişkisinde sorunlar yaşanmasına yol açtığı saptanmıştır (Amato ve ark., 2011). Çatışmalı ortak ebeveynlikte sıkça görülen üçgenleşmenin sonucu olarak çocuğun kendini taraf seçme zorunda hissetmesinin ebeveyn-çocuk ilişkisine zedeleyici bir etkisi vardır (Peltz ve ark., 2018).

Boşanmış ya da hiç evlenmemiş ailelerde, çatışmalı ortak ebeveynlik ilişkisinin bir başka olası sonucu ise *ebeveyne yabancılaşma sendromudur* (Neff ve Cooper, 2004). Ebeveyne yabancılaşma sendromu, ebeveynler arası düşmanlık ve bir partnerin sürekli diğer partneri suçlaması sonucu çocuğun ebeveynlerden biri ile bağlarını koparması olarak tanımlanmıştır (Neff ve Cooper, 2004). Aslına bakılırsa, boşanmış ve hiç evlenmemiş ailelerde ortak ebeveynlik kalitesini belirleyen unsurun ebeveyn katılımı ve özellikle baba katılımı ile ilgili olduğu ampirik çalışmalar tarafından kanıtlanmıştır (Fagan ve Palkovitz, 2011; Sobolewski ve King, 2005; Vosler ve Robertson, 1998). Bu sebeple, ortak ebeveynlik ilişkisi çocuğun yaşamında ebeveyn katılımı derecesini etkilediği için ebeveyn-çocuk ilişkisini de etkileyebilir niteliktedir.

Ortak ebeveyn çatışması aynı zamanda ebeveynler arasındaki diğer ilişkileri de etkileyebilir. Örneğin, düşmanca ve çatışmalı bir ortak ebeveynlik ilişkisi ile düşmanca eş ya da partner ilişkisi ile karşılıklı olarak birbirleriyle ilişkilidir (Katz ve Woodin, 2002). Daha önceki bölümlerde belirtildiği gibi, ortak ebeveyn ve eş/partner ilişkisi arasındaki yön belirgin olmamakla birlikte bir ilişkideki olumsuzluğun diğer ilişkiye de yansıyor her iki ebeveynler arası ilişki boyutunda gerilim yaratması mümkündür (Feinberg ve ark., 2007; Kan ve ark., 2008; Margolin ve ark., 2001).

Ebeveynlerin psikolojik uyumu. Daha önceki alt başlıklarda, ebeveynlerin psikolojik sorunlarının ortak ebeveyn ilişkisini yordadığını destekleyen araştırma sonuçlarını paylaşmıştı (Baum, 2004; Baum ve Shnit, 2003). Ancak, ortak ebeveynlik ilişkisinin ebeveynlerin ruh sağlığı ve psikolojik uyumu üstündeki etkileri ile alakalı güncel alanyazında esaslıca bir deneysel araştırma eksikliği mevcut (Whiteside ve Becker, 2000). Whiteside ve Becker (2000) başta anne depresyonu olmak üzere ortak ebeveynlik ilişkisinin ebeveyn ruh sağlığını etkilediğini belirtmişlerdir. Ortak ebeveynlik ile ebeveyn ruh sağlığı arasındaki ilişkinin doğrudan çalışılmamış olmasına karşın, diğer alakalı kavramlara bakılarak iki ilişkinin bağlantıları hakkında çıkarım yapılabilir. Örneğin, ebeveynler arası ilişkileri araştıran çalışmalar ebeveynler arası çatışmanın ebeveyn ruh sağlığını etkilediğini göstermektedir (Whisman, 2001). Her ne kadar bu meta-analizde yer alan çalışmalar (Whisman, 2001), eş/partner ilişkisini incelemeleri dolayısıyla ortak ebeveynlik ilişkisi ile ilintili olsa da ulaşılan sonuçlar ortak ebeveynlik ilişkisine genellenmemelidir.

Benzer şekilde, boşanma ve ayrılığın da ebeveyn ruh sağlığına etkilerini inceleyen araştırmalar yapılmaktadır (Cohen ve Finzi-Dottan, 2012; Rohde-Brown ve Rudestam, 2011; Symoens, Bastait, Mortelmans ve Bracke, 2013). Özellikle boşanma/ayrılma öncesi ve son-

rası çatışmanın olduğu ayrılık ve boşanma süreçlerinin ebeveyn ruh sağlığını olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır (Cohen ve Finzi-Dottan, 2012; Rohde-Brown ve Rudestam, 2011; Symoens ve ark., 2013). Buna ek olarak, ayrı yaşayan ortak ebeveynlerin ekonomik problemler yaşamaları ortak ebeveynlerin ruh sağlığı ve psikolojik uyumlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Vosler ve Robertson, 1998). Eş/partner çatışması, ayrılık/boşanma ve ekonomik sorunlar, ortak ebeveynlik ilişkisine eşdeğer olmasalar bile ortak ebeveynlik ilişkisinin yordayıcıları olmaları sebebiyle anlamlı bir içerik sağlamaktadırlar. İleriki çalışmalarda farklı aile oluşumları ve yapılarıdaki ebeveynlerin psikolojik uyumu üzerindeki ortak ebeveynlik ilişkisinin olası doğrudan etkilerini araştırmak gerekmektedir.

Sonuç ve Gelecek Çalışmalar

Ortak ebeveynlik ilişkisi aile sistemi içinde çok önemli ve dinamik bir yere sahiptir. Yürütücü bir alt sistem görevine sahip, ailenin ebeveynliğe dair hem araçsal hem de duygusal iş yükünün nasıl karşılanacağını belirler (Minuchin, 1974; Minuchin, 1985). Ailenin yapısı ne olursa olsun çocuğun olduğu her aile türünde var olan, ayrılmaz bir alt sistemdir (Feinberg, 2003). Her aile türünde ve yapısında var olsa da, iç dinamikleri farklı şekilde kavramlaştırılıp açıklanabilmektedir. Bu kavramsal çerçeveler ve ampirik çalışmalar öncelikle boşanmış ailelerde başlamış (Ahrons, 1981), daha sonra halen evli (Feinberg, 2003; McHale, 1995) ve yeniden evlenmiş ailelere (Ahrons, 2007) uygulanmıştır. Son zamanlarda hiç evlenmemiş ailelerde yapılan çalışmalar artsa da, diğer alternatif aile yapıları (evlat edinme, LGBT aileler, büyükanne ve büyükbabalı aileler) hala ortak ebeveynlik ilişkisinin kavramlaştırılması ve araştırılmasını beklemektedir.

Bütün bunlara ek olarak ortak ebeveynlik ilişkisi ülkemizde de yeni bir kavram olduğu için Türkiye’de bu alanda yapılmış bir çalışma pek yoktur. Bu derlemede anlatıldığı gibi ortak ebeveynlik ilişkisi ebeveyn-çocuk ilişkisinden de karı-koca (ya da eski partner) ilişkisinden farklıdır. Ancak bütün bu ilişkilerle ve aile bireylerinin kendi özellikleriyle ilintilidir. Günümüzde boşanma ve ortak velayet konularının ortak ebeveynlik ilişkisinin önemini daha da vurgulamaktadır. Türkiye’de ortak ebeveynlik ilişkisinin mevcut durumunu tespit edecek çalışmalar yapılması gerekmektedir. Kavramsal olarak ortak ebeveynlik ilişkisinin Türkiye’deki ailelerde işlevi ve kalitesini incelemek ve bu incelemelere dayanarak destekleyici sistemler (örn: ebeveyn eğitim programları) geliştirilmesi gerekmektedir. Uluslararası alanyazında görüldüğü gibi, diğer bahsedilen alt sistemler ortak ebeveynlik ilişkisinin hem yordayıcıları hem de sonuçları olabilmektedir. Bu sebeple, ülkemizde bu konuda çalış-

maların yapılması aile yapısının tam olarak anlaşılması için önem arz etmektedir.

Bu konuyu önemli bir hale getiren, ilgili bir diğer husus ise boşanma sonrası ilişkilerdir. Diğer ülkelerde de ortak ebeveynlik ilişkisinin önce boşanmış ailelerde çıkması bir tesadüf değildir. Boşanma gerçekleşince eş ilişkisi bittiği ve ebeveynlik ilişkisi daha ön plana çıktığı için bu konu çokça araştırılmış ve mahkemeler ve sosyal hizmetlerce ciddiyle ele alınmıştır. Ülkemizde de özellikle son zamanlarda gündemde olan ortak (müşterek) velayet tartışmaları, kanunlar tarafından ebeveynleri ortak hareket etmeye teşvik edecek bir sistemin gerekliliğini işaret etmektedir. Ancak, bu sistemin uygulanması birçok aileyi ve zamanı tedirgin etmektedir. Boşanma sırasında ve ortasında ortaya çıkan problemler ve olumsuz duygular ebeveynlerin beraber hareket etmelerini zorlaştırabilmektedir. İşte tam da bu noktada ortak ebeveynlik ilişkisine destek verebilecek çalışmaların yapılıp, çeşitli terapötik ve ebeveyn eğitimi desteklerinin verilmesi gerekmektedir. Boşanma sırası ve sonrasında yaşanan çatışmaların ortak ebeveynlik ilişkisini nasıl etkilediği araştırılmalı, aynı zamanda ortak ebeveynlik ilişkisindeki işbirliği ve çatışmanın çocukların ve ebeveynlerin psikolojik uyumlarını nasıl etkilediği de incelenmelidir.

Ülkemizde, ortak ebeveynlik ilişkisinin boşanmış ailelerden başlamak üzere farklı aile tiplerinde kavramlaştırmak ve çalışmak gerekmektedir. Hem aile politikaları, hem mahkeme kararlarını etkileyecek, bireylere ve ailelere destek olabilecek eğitim programları ve terapötik müdahalelerin bilimsel bulgulara dayandırabilmesi için bu makale bir çağrı niteliği taşımaktadır. Ortak ebeveynlik ilişkisinin hem yordayıcılarını hem de etkilediği faktörleri ve ilişkileri ortaya koyan çalışmalar yapılarak, Türkiye bağlamı ve kültüründe bu ilişkinin kendine has özellikleri ortaya koyulmalıdır.

Kaynaklar

- Ahrons, C. R. (1981). The continuing coparental relationship between divorced spouses. *American Journal of Orthopsychiatry*, 51(3), 415–428. doi:10.1111/j.1939-0025.1981.tb01390.x
- Ahrons, C.R. (1994). *The good divorce: Keeping your family together when your marriage comes apart*. New York: HarperCollins.
- Ahrons, C. R. (2007). Family ties after divorce: Long-term implications for children. *Family Process*, 46(1), 53–65. doi:10.1111/j.1545-5300.2006.00191.x
- Ainsworth, M., Blehar, M., Waters, E. ve Wall, S. (1978). *Patterns of attachment*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Amato, P. R. ve Afifi, T. D. (2006). Feeling caught between parents: Adult children's relations with parents and subjective well-being. *Journal of Marriage and Family*, 68(1), 222–235. doi:10.1111/j.1741-3737.2006.00243.x
- Amato, P. R. ve Keith, B. (1991). Parental divorce and the well-being of children: a meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 110(1), 26.
- Amato, P. R., Kane, J. B. ve James, S. (2011). Reconsidering the "good divorce". *Family Relations*, 60(5), 511–524.
- Aquilino, W. S. (1994). Later life parental divorce and widowhood: Impact on young adults' assessment of parent-child relations. *Journal of Marriage and the Family*, 56(2), 908–922.
- Arditti, J. A. (1999). Rethinking relationships between divorced mothers and their children: Capitalizing on family strengths. *Family Relations*, 48(2), 109–119.
- Arendell, T. (1996). *Co-parenting: A review of the literature*. Philadelphia, PA: National Center on Fathers and Families.
- Bacon, B. L. ve McKenzie, B. (2004). Parent education after separation/divorce. *Family Court Review*, 42(1), 85–98.
- Baum, N. (2003). Divorce process variables and the co-parental relationship and parental role fulfillment of divorced parents. *Family Process*, 42(1), 117–131. doi:10.1111/j.1545-5300.2003.00117.x
- Baum, N. (2004). Typology of post-divorce parental relationships and behaviors. *Journal of Divorce & Remarriage*, 41(3-4), 53–79.
- Baum, N. ve Shnit, D. (2003). Divorced parents' conflict management styles: Self-differentiation and narcissism. *Journal of Divorce & Remarriage*, 39(3-4), 37–58.
- Baxter, J., Weston, R. ve Qu, L. (2011). Family structure, co-parental relationship quality, post-separation paternal involvement and children's emotional well-being. *Journal of Family Studies*, 17(2), 86–109. doi:10.5172/jfs.2011.17.2.86

- Bernard, J. M., Nalbone, D. P., Hecker, L. L. ve Degges-White, S. E. (2015). Co-parenting factors that contribute to academic success. *European Scientific Journal, ESJ, 11*(10).
- Bonach, K. (2005). Factors contributing to quality coparenting: Implications for family policy. *Journal of Divorce & Remarriage, 43*(3-4), 79-103.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. New York, NY: Basic Books.
- Braithwaite, D. O., McBride, M. C. ve Schrod, P. (2003). "Parent teams" and the everyday interactions of co-parenting in stepfamilies. *Communication Reports, 16*(2), 93-111.
- Brinig, M. F. ve Buckley, F. H. (1998). No-fault laws and at-fault people. *International Review of Law and Economics, 18*(3), 325-340.
- Buehler, C. ve Welsh, D. P. (2009). A process model of adolescents' triangulation into parents' marital conflict: The role of emotional reactivity. *Journal of Family Psychology, 23*(2), 167-180. doi:10.1037/a0014976
- Buehler, C., Anthony, C., Krishnakumar, A., Stone, G., Gerard, J. ve Pemberton, S. (1997). Interparental conflict and youth problem behaviors: A meta-analysis. *Journal of Child and Family Studies, 6*(2), 233-247.
- Buehler, C., Krishnakumar, A., Stone, G., Anthony, C., Pemberton, S., Gerard, J. ve Barber, B. K. (1998). Interparental conflict styles and youth problem behaviors: A two-sample replication study. *Journal of Marriage and the Family, 60*(1), 119-132.
- Burchinal, L. G. (1964). Characteristics of adolescents from unbroken, broken, and reconstituted families. *Journal of Marriage and the Family, 26*(1), 44-51.
- Camara, K. A. ve Resnick, G. (1989). Styles of conflict resolution and cooperation between divorced parents: Effects on child behavior and adjustment. *American Journal of Orthopsychiatry, 59*(4), 560-575. doi:10.1111/j.1939-0025.1989.tb02747.x
- Carter, B., & McGoldrick, M. (2005). Overview: The expanded family life cycle: Individual, family, and social perspectives. In B. Carter & M. McGoldrick (Eds.), *The expanded family life cycle: Individual, family, and social perspectives* (pp. 1-26). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Christensen, D. H. ve Rettig, K. D. (1996). The relationship of remarriage to post-divorce co-parenting. *Journal of Divorce & Remarriage, 24*(1-2), 73-88. doi:10.1300/J087v24n01_06
- Cohen, O. ve Finzi-Dottan, R. (2012). Reasons for divorce and mental health following the breakup. *Journal of Divorce & Remarriage, 53*(8), 581-601.
- Cohen, R. S. ve Weissman, S. (1984). The parenting alliance. In R. S. Cohen, B. J. Cohler, S. Weissman (Eds.), *Parenthood: A psychodynamic perspective* (pp. 33-49). New York, NY: Guilford Press.
- Cooney, T. M., Hutchinson, M. K. ve Leather, D. M. (1995). Surviving the breakup? Predictors of parent-adult child relations after parental divorce. *Family Relations, 44*(2), 153-161.
- Cooper, C. E., Beck, A. N., Högnäs, R. S. ve Swanson, J. (2015). Mothers' partnership instability and coparenting among fragile families. *Social science quarterly, 96*(4), 1103-1116.
- Crawford, J. M. (2013). Co-parent adoptions by same-sex couples: From loophole to law. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services, 80*(3), 271-278. doi:10.1606/1044-3894.681
- Cummings, E. M., Goeke-Morey, M. C. ve Papp, L. M. (2004). Everyday marital conflict and child aggression. *Journal of Abnormal Child Psychology, 32*(2), 191-202.
- Deutsch, F. M. (2001). Equally shared parenting. *Current Directions in Psychological Science, 10*(1), 25-28.
- Dozier, B. S., Sollie, D. L. ve Stack, S. J. (1993). The effects of postdivorce attachment on coparenting relationships. *Journal of Divorce & Remarriage, 19*(3-4), 109-124.
- Dush, C. M. K., Kotila, L. E. ve Schoppe-Sullivan, S. J. (2011). Predictors of supportive coparenting after relationship dissolution among at-risk parents. *Journal of Family Psychology, 25*(3), 356-365. doi:10.1037/a0023652
- Egeren, L. A. (2004). The development of the coparenting relationship over the transition to parenthood. *Infant Mental Health Journal, 25*(5), 453-477. doi:10.1002/imhj.20019
- Egeren, L. A. V. ve Hawkins, D. P. (2004). Coming to terms with coparenting: Implications of definition and measurement. *Journal of Adult Development, 11*(3), 165-178. doi:10.1023/B:JA-DE.0000035625.74672.0b
- Emery, R. E. (2011). *Renegotiating family relationships: Divorce, child custody, and mediation*. New York, NY: Guilford Press.
- Emery, R. E., Sbarra, D. ve Grover, T. (2005). Divorce mediation: Research and reflections. *Family Court Review, 43*(1), 22-37.
- Erel, O. ve Burman, B. (1995). Interrelatedness of marital relations and parent-child relations: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin, 118*(1), 108-132. doi:10.1037//0033-2909.118.1.108.
- Fagan, J. ve Kaufman, R. (2015). Co-parenting relationships among low-income, unmarried parents: Perspectives of fathers in fatherhood programs. *Family Court Review, 53*(2), 304-316.

- Fagan, J. ve Palkovitz, R. (2011). Coparenting and relationship quality effects on father engagement: Variations by residence, romance. *Journal of Marriage and Family*, 73(3), 637–653. doi:10.1111/j.1741-3737.2011.00834.x
- Favez, N., Tissot, H., Frascarolo, F., Stiefel, F., ve Despland, J. N. (2016). Sense of competence and beliefs about parental roles in mothers and fathers as predictors of coparenting and child engagement in mother–father–infant triadic interactions. *Infant and Child Development*, 25(4), 283–301.
- Feinberg, J. (2009). Friends as co-parents. *University of San Francisco Law Review*, 43, 799 - 828.
- Feinberg, M. E. (2002). Coparenting and the transition to parenthood: A framework for prevention. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 5(3), 173–195. doi:10.1023/A:1019695015110
- Feinberg, M. E. (2003). The internal structure and ecological context of coparenting: A framework for research and intervention. *Parenting*, 3(2), 95–131. doi:10.1207/S15327922PAR0302_01
- Feinberg, M. E., Kan, M. L. ve Hetherington, E. M. (2007). The longitudinal influence of coparenting conflict on parental negativity and adolescent maladjustment. *Journal of Marriage and Family*, 69(3), 687–702.
- Ferrante, J. A. (2008). *Co-parenting in intact and divorced families: Its impact on young adult adjustment*. (Unpublished master's thesis). Virginia Commonwealth University, VA.
- Floyd, F. J. ve Zmich, D. E. (1991). Marriage and the parenting partnership: Perceptions and interactions of parents with mentally retarded and typically developing children. *Child Development*, 62(6), 1434–1448.
- Forehand, R. ve Jones, D. J. (2003). Neighborhood violence and coparent conflict: Interactive influence on child psychosocial adjustment. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 31(6), 591–604. doi:10.1023/A:1026206122470
- Frank, S., Hole, C. B., Jacobson, S., Justkowski, R. ve Huyck, M. (1986). Psychological predictors of parents' sense of confidence and control and self-versus child-focused gratifications. *Developmental Psychology*, 22(3), 348.
- Furstenberg, F. F., Jr. ve Cherlin, A. J. (1991). *Divided families: What happens to children when parents part*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Furstenberg, F. F., Jr. ve Nord, C. W. (1985). Parenting apart: Patterns of childrearing after marital disruption. *Journal of Marriage and the Family*, 47, 893–904.
- Furstenberg, F. F., Jr., Nord, C. W., Peterson, J. L. ve Zill, N. (1983). The life course of children of divorce: Marital disruption and parental contact. *American Sociological Review*, 48(5), 656–668.
- Gable, S., Belsky, J. ve Crnic, K. (1992). Marriage, parenting, and child development: Progress and prospects. *Journal of Family Psychology*, 5(3-4), 276.
- Gable, S., Belsky, J. ve Crnic, K. (1995). Coparenting during the child's 2nd year: A descriptive account. *Journal of Marriage and the Family*, 57(3), 609–616.
- Gable, S., Crnic, K. ve Belsky, J. (1994). Coparenting within the family system: Influences on children's development. *Family Relations*, 43(4), 380–386.
- Garber, B. D. (2004). Directed co-parenting intervention: Conducting child-centered interventions in parallel with highly conflicted co-parents. *Professional Psychology Research and Practice*, 35(1), 55–64.
- Geasler, M. J. ve Blaisure, K. R. (1998). A review of divorce education program materials. *Family Relations*, 47(2), 167–175.
- Giarrusso, R., Feng, D., Wang, Q.-W. ve Silverstein, M. (2013). Parenting and co-parenting of grandchildren: Effects on grandparents' well-being and family solidarity. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 16(12), 124–154. doi:10.1108/eb013288
- Gürmen, M. S., Huff, S. C., Brown, E., Orbuch, T. L., & Birditt, K. S. (2017). Divorced yet still together: ongoing personal relationship and coparenting among divorced parents. *Journal of Divorce & Remarriage*, 58(8), 645–660.
- Hughes, F. M., Gordon, K. C. ve Gaertner, L. (2004). Predicting spouses' perceptions of their parenting alliance. *Journal of Marriage and Family*, 66(2), 506–514. doi:10.1111/j.1741-3737.2004.00034.x
- Jacobvitz, D., Hazen, N., Curran, M. ve Hitchens, K. (2004). Observations of early triadic family interactions: Boundary disturbances in the family predict symptoms of depression, anxiety, and attention-deficit/hyperactivity disorder in middle childhood. *Development and Psychopathology*, 16(3), 577–592. doi:10.1017/S0954579404004675
- Kan, M. L., McHale, S. M. ve Crouter, A. C. (2008). Interparental incongruence in differential treatment of adolescent siblings: Links with marital quality. *Journal of Marriage and Family*, 70(2), 466–479. doi:10.1111/j.1741-3737.2008.00494.x
- Katz, L. F. ve Woodin, E. M. (2002). Hostility, hostile detachment, and conflict engagement in marriages: Effects on child and family functioning. *Child Development*, 73(2), 636–651.
- Kelly, G. A. (1955). *The psychology of personal constructs*. (Vol. 1). New York, NY: Norton.

- Kelly, J. B. (2004). Developing beneficial parenting plan models for children following separation and divorce. *Journal of American Academia of Matrimonial Law*, 19, 237-254.
- Kocayörük, E. (2010). Ergen gelişiminde aile işlevleri ve baba katılımı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(33), 37-45.
- Kolak, A. M. ve Volling, B. L. (2007). Parental expressiveness as a moderator of coparenting and marital relationship quality. *Family Relations*, 56(5), 467-478.
- Krishnakumar, A. ve Buehler, C. (2000). Interparental conflict and parenting behaviors: A meta-analytic review. *Family Relations*, 49(1), 25-44. doi:10.1111/j.1741-3729.2000.00025.x.
- Kruk, E. (1993). Promoting co-operative parenting after separation: a therapeutic/interventionist model of family mediation. *Journal of Family Therapy*, 15(3), 235-261. doi:10.1111/j.1467-6427.1993.00757.x
- Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 79-91.
- Lam, C. B., Tam, C., Chung, K. K. H., ve Li, X. (2018). The link between coparenting cooperation and child social competence: The moderating role of child negative affect. *Journal of Family Psychology*, 32(5), 692.
- Lamela, D., Figueiredo, B., & Bastos, A. (2013). Attachment, coparenting and family adjustment profiles in newly divorced parents: differences in psychological adjustment. *Psicologia: Reflexão e Crítica*, 26(1), 19-28.
- Lamela, D., Figueiredo, B., Bastos, A., & Feinberg, M. (2016). Typologies of post-divorce coparenting and parental well-being, parenting quality and children's psychological adjustment. *Child Psychiatry & Human Development*, 47(5), 716-728.
- Lamela, D., Jongenelen, I., Morais, A. ve Figueiredo, B. (2017). Cognitive-affective depression and somatic symptoms clusters are differentially associated with maternal parenting and coparenting. *Journal of Affective Disorders*, 219, 37-48.
- Le, Yunying, McDaniel, Brandon T., Leavitt, Chelom E., ve Feinberg, Mark E. (2016). *Journal of Family Psychology*, 30(8), 918-926.
- Maccoby, E. E. (1992). The role of parents in the socialization of children: An historical overview. *Developmental Psychology*, 28(6), 1006-1017.
- Maccoby, E. E., Depner, C. E. ve Mnookin, R. H. (1990). Coparenting in the second year after divorce. *Journal of Marriage and the Family*, 52(1), 141-155.
- Macie, K. M. ve Stolberg, A. L. (2003). Assessing parenting after divorce. *Journal of Divorce & Remarriage*, 39(1-2), 89-107. doi:10.1300/J087v39n01_06
- Madden-Derdich, D. A. ve Arditti, J. A. (1999). The ties that bind: Attachment between former spouses. *Family Relations*, 48(3), 243-249.
- Madden-Derdich, D. A., Leonard, S. A. ve Christopher, F. S. (1999). Boundary ambiguity and coparental conflict after divorce: An empirical test of a family systems model of the divorce process. *Journal of Marriage and the Family*, 61(3), 588-598.
- Margolin, G., Gordis, E. B. ve John, R. S. (2001). Coparenting: A link between marital conflict and parenting in two-parent families. *Journal of Family Psychology*, 15(1), 3-21. doi:10.1037/0893-3200.15.1.3
- Markham, M. S., Ganong, L. H. ve Coleman, M. (2007). Coparental identity and mothers' cooperation in coparental relationships. *Family Relations*, 56(4), 369-377.
- Marriott, B. H. (2011). Coparenting and father involvement in married and unmarried co-resident couples. *Journal of Marriage and Family*, 73(1), 296-309. doi:10.1111/j.1741-3737.2010.00805.x.
- McHale, J. P. (1995). Coparenting and triadic interactions during infancy: The roles of marital distress and child gender. *Developmental Psychology*, 31(6), 985-996. doi:10.1037/0012-1649.31.6.985
- McHale, J. P. (1997). Overt and covert coparenting processes in the family. *Family Process*, 36(2), 183-201. doi:10.1111/j.1545-5300.1997.00183.x
- McHale, J. P. ve Rasmussen, J. L. (1998). Coparental and family group-level dynamics during infancy: Early family precursors of child and family functioning during preschool. *Development and Psychopathology*, 10(1), 39-59.
- McIntosh, J. E. ve Deacon-Wood, H. B. (2003). Group interventions for separated parents in entrenched conflict: An exploration of evidence-based frameworks. *Journal of Family Studies*, 9(2), 187-199.
- McKenry, P. C., Clark, K. A. ve Stone, G. (1999). Evaluation of a parent education program for divorcing parents. *Family Relations*, 48(2), 129-137.
- McLanahan, S. ve Beck, A. N. (2010). Parental relationships in fragile families. *The Future of Children*, 20(2), 17-37.
- Metz, M., Majdandžić, M. ve Bögels, S. (2016). Concurrent and predictive associations between infants' and toddlers' fearful temperament, coparenting, and parental anxiety disorders. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 1-12.
- Minuchin, P. (1985). Families and individual development: Provocations from the field of family therapy. *Child Development*, 56(2), 289-302.
- Minuchin, S. (1974). *Families and family therapy*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

- Mitcham-Smith, M. ve Henry, W. J. (2007). High-conflict divorce solutions: Parenting coordination as an innovative co-parenting intervention. *The Family Journal*, 15(4), 368–373. doi:10.1177/1066480707303751
- Mullett, E. K. ve Stolberg, A. (1999). The development of the co-parenting behaviors questionnaire. *Journal of Divorce & Remarriage*, 31(3-4), 115–137. doi:10.1300/J087v31n03_07
- Neff, R. ve Cooper, K. (2004). Parental conflict resolution. *Family Court Review*, 42(1), 99–114.
- Peltz, J. S., Rogge, R. D., & Sturge-Apple, M. L. (2018). Transactions within the family: Coparenting mediates associations between parents' relationship satisfaction and the parent-child relationship. *Journal of Family Psychology*, 32(5), 553–564. <http://dx.doi.org/10.1037/fam0000413>
- Reid, W. J. ve Crisafulli, A. (1990). Marital discord and child behavior problems: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 18(1), 105–117.
- Riina, E. M., & Feinberg, M. E. (2018). The trajectory of coparenting relationship quality across early adolescence: Family, community, and parent gender influences. *Journal of Family Psychology*, 32(5), 599–609. <http://dx.doi.org/10.1037/fam0000426>
- Roberson, P. N., Nalbone, D. P., Hecker, L. H. ve Miller, J. A. (2010). Adult attachment style as a predictor of coparent relationships postdivorce. *Journal of Divorce & Remarriage*, 51(3), 185–207.
- Roberson, P. N., Sabo, M. ve Wickel, K. (2011). Internal working models of attachment and postdivorce coparent relationships. *Journal of Divorce & Remarriage*, 52(3), 187–201.
- Rodgers, R. H. ve Conrad, L. M. (1986). Courtship for remarriage: Influences on family reorganization after divorce. *Journal of Marriage and the Family*, 48(4), 767–775.
- Rohde-Brown, J. ve Rudestam, K. E. (2011). The role of forgiveness in divorce adjustment and the impact of affect. *Journal of Divorce & Remarriage*, 52(2), 109–124. doi:10.1080/10502556.2011.546233
- Rowntree, G. (1955). Early childhood in broken families. *Population Studies*, 8(3), 247–263.
- Russell, L. T., Beckmeyer, J. J., Coleman, M. ve Ganong, L. (2016). Perceived barriers to postdivorce coparenting: Differences between men and women and associations with coparenting behaviors. *Family Relations*, 65(3), 450–461.
- Schum, L. ve Stolberg, A. L. (2007). Standardization of the co-parenting behavior questionnaire. *Journal of Divorce & Remarriage*, 47(3-4), 103–132. doi:10.1300/J087v47n03_06
- Simons, R. L., Whitbeck, L. B., Beaman, J. ve Conger, R. D. (1994). The impact of mothers' parenting, involvement by nonresidential fathers, and parental conflict on the adjustment of adolescent children. *Journal of Marriage and the Family*, 56(2), 356–374.
- Sobolewski, J. M. ve Amato, P. R. (2007). Parents' discord and divorce, parent-child relationships and subjective well-being in early adulthood: Is feeling close to two parents always better than feeling close to one? *Social Forces*, 85(3), 1105–1124.
- Sobolewski, J. M. ve King, V. (2005). The importance of the coparental relationship for nonresident fathers' ties to children. *Journal of Marriage and Family*, 67(5), 1196–1212. doi:10.1111/j.1741-3737.2005.00210.x
- Starnes, C. L. (2012). Lovers, parents, and partners: disentangling spousal and co-parenting commitments. *Ariz. L. Rev.*, 54, 197–239.
- Stright, A. D. ve Bales, S. S. (2003). Coparenting quality: contributions of child and parent characteristics. *Family Relations*, 52(3), 232–240.
- Stright, A. D. ve Neitzel, C. (2003). Beyond parenting: Coparenting and children's classroom adjustment. *International Journal of Behavioral Development*, 27(1), 31–40. doi:10.1080/01650250143000580
- Symoens, S., Bastait, K., Mortelmans, D. ve Bracke, P. (2013). Breaking up, breaking hearts? Characteristics of the divorce process and well-being after divorce. *Journal of Divorce & Remarriage*, 54(3), 177–196.
- Teubert, D. ve Piquart, M. (2010). The association between coparenting and child adjustment: A meta-analysis. *Parenting*, 10(4), 286–307. doi:10.1080/15295192.2010.492040
- Thornton, A. (1985). Changing attitudes toward separation and divorce: Causes and consequences. *American Journal of Sociology*, 90(4), 856–872.
- Trombetta, D. ve Lebbos, B. W. (2005). Co-parenting: Everyone's best interest. *Family Court Review*, 17(3), 13–26. doi:10.1111/j.174-1617.1979.tb00803.x
- Umamura, T., Christopher, C., Mann, T., Jacobvitz, D. ve Hazen, N. (2015). Coparenting problems with toddlers predict children's symptoms of psychological problems at age 7. *Child Psychiatry & Human Development*, 46(6), 981–996.
- Van Krieken, R. (2005). The 'best interests of the child' and parental separation: On the "civilizing of parents." *The Modern Law Review*, 68(1), 25–48.
- Vanderkool, L. ve Pearson, J. (1983). Mediating divorce disputes: Mediator behaviors, styles and roles. *Family Relations*, 32(4), 557–566.

- Visher, E. B. ve Visher, J. S. (1989). Parenting coalitions after remarriage: Dynamics and therapeutic guidelines. *Family Relations*, 38(1), 65–70.
- Vosler, N. R. ve Robertson, J. G. (1998). Nonmarital co-parenting: Knowledge building for practice. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services*, 79(2), 149-159.
- Walker, J. (1993). Co-operative parenting post-divorce: possibility or pipedream? *Journal of Family Therapy*, 15(3), 273–293. doi:10.1111/j.1467-6427.1993.00759.x
- Whisman, M. A. (2001) The association between depression and marital dissatisfaction. In S. R. H. Beach (Ed.), *Marital and family processes in depression: A scientific foundation for clinical practice* (pp. 3–24). Washington, DC: American Psychological Association.
- Whiteside, M. F. (1998). The parental alliance following divorce: An overview. *Journal of Marital and Family Therapy*, 24(1), 3-24.
- Whiteside, M. F. ve Becker, B. J. (2000). Parental factors and the young child's postdivorce adjustment: A meta-analysis with implications for parenting arrangements. *Journal of Family Psychology*, 14(1), 5–26. doi:10.1037/0893-3200.14.1.5
- Wilson, G. B. (2008). Conflict and co-parenting: The constructs of nonresident fathers. *Family Court Review*, 46(4), 609–621. doi:10.1111/j.1744-1617.2008.00227.x
- Young, M., Riggs, S. ve Kaminski, P. (2017). Role of Marital Adjustment in Associations Between Romantic Attachment and Coparenting. *Family Relations*, 66(2), 331-345.

Summary

Co-parenting: Never Ending Relationship Between Parents

M. Selenga Gürmen

Özyeğin University

Co-parenting is a relatively new construct that has gained increasing interest in the last few decades. Co-parenting can be defined as “the ways that parents and/or parental figures relate to each other in the role of parenting” (Feinberg, 2003, p. 96). Co-parenting is an interplay between parental figures in which that share responsibility and management of child-related tasks (McLanahan & Beck, 2010; Teubert & Pinqart, 2010). Effective co-parenting requires mutual involvement of both parents in childrearing and co-parents’ ability to support each other in a constructive way (Katz & Woodin, 2002; Teubert & Pinqart, 2010).

Co-parenting is a different construct than other family dynamics. There are some associations between co-parenting relationship and other levels of family interactions such as spousal/partner relationship and parent-child relationship (Feinberg, Kan, & Hetherington, 2007; Hughes, Gordon, & Gaertner, 2004; Marriott, 2011). However, the co-parenting relationship is not equal to the couple or parent-child dyadic relationship (Feinberg et al., 2007). The co-parenting relationship requires two parents or parental figures with at least one child (Egeren & Hawkins, 2004) and only interactions that are child related are considered as co-parenting relationship (Sobolewski & King, 2005). In addition, co-parenting does not imply an equal distribution of parenting roles; rather, roles are negotiated. Joint decisions are made by co-parents regarding the distribution of roles and responsibilities (Egeren & Hawkins, 2004).

Minuchin (1974) theorized the co-parenting sub-system as a separate but related entity in family system. Conceptualization of co-parenting has gained its impetus with studies of post-divorce relationships (Ahrns, 1981; Camara & Resnick, 1989). While exploring children’s well-being and family relationships, researchers found that the relationship between co-parents was one of the main influences that affect the quality of post-divorce relationships (Amato & Keith, 1991; Camara & Resnick, 1989; Maccoby, Depner, & Mnookin, 1990).

Therefore, in the beginning, co-parenting processes were conceptualized within divorced and separated families. Researchers further looked at co-parenting relationship in married (Feinberg, 2002; Margolin, Gordis, & John, 2001; McHale, 1997), remarried families (Ahrns, 2007; Braithwaite, McBride, & Schrodt, 2003; Rodgers & Conrad, 1986), and other family structures. Terms such as *shared parenting* (Deutsch, 2001), *parenting alliance* (Cohen & Weissman, 1984), and *parenting partnership* (Floyd & Zmich, 1991) are also used to refer to co-parenting relationship.

Scholars distinguished spousal and co-parental processes (Frank, Hole, Jacobson, Justkowski, & Huyck, 1986; Feinberg, 2002; Gable, Belsky, & Crnic, 1995). Co-parenting processes such as negotiating different styles of parenting, supporting co-parental decisions, managing co-parental and other family-level interactions are conceptually separate from emotional and romantic relationship attitudes and behaviors between spouses (Feinberg, 2002). Parent-child interactions and relationships are also differentiated from co-parental processes (Fagan & Palkovitz, 2011). Some researchers, on the other hand, conceptualized co-parenting as a dimension of general parenting (Ferrante, 2008).

The best interests of children argument engendered more discussions on co-parenting relationships after divorce. Parents are expected to redefine their roles in relationship to one another and reestablish boundaries of the changing family system (Emery, 2011). Walker (1993) argued that it is unrealistic to make a demand on divorcing parents for them to be able to immediately discard their spousal relationship and redefine their roles as co-parents only. Especially considering pre-divorce problems and the nature of divorce as a loss for partners, it can take a while for parents to experience emotional divorce. Emotional divorce is defined as the adjustment process of partners experiencing divorce and processing negative emotions that accompany pre-divorce conflicts (Vanderkool & Pearson, 1983). Despite these arguments,

joint-custody and the best interest of children notion maintain their popularity. Emphasis on involvement of both parents in children's lives, clearly redefined boundaries, and supportive co-parenting are advocated as everyone's best interest.

Co-parenting might become more complex within remarried/blended families. It is very likely that children who experience divorce of their parents will also experience one or both of their parents' remarriage (Ahrns, 2007). As systems theory suggests, adding a new member into the system will require the entire system to re-define roles and boundaries. Children's sense of family and their relationships with parents might change after remarriage. Additionally, they are required to bond with new stepparents (stepsiblings if applicable) and navigate the intimacy and closeness to different adults. Former spouses might experience negative emotions such as anger and jealousy in the non-coparenting subsystems (Rodgers & Conrad, 1986). The non-coparenting subsystem includes any interaction and behaviors that do not include child-related issues. The negativity in non-coparenting subsystem might spill-over to co-parenting subsystem which is already expected to be redefined after remarriage (Ahrns, 2007; Furstenberg & Nord, 1985; Rodgers & Conrad, 1986).

There are different conceptualization dimensions and typologies described in the literature. Feinberg's model of co-parenting (Feinberg, 2002; 2003) has gained attention from many different scholars (Egeren & Hawkins, 2004; Ferrante, 2008; Teubert & Pinquart, 2010). In his model, Feinberg (2003) emphasized that co-parenting relationship does not include "the romantic, sexual, companionate, emotional, financial, and legal aspects of the adults' relationship that do not relate to childrearing" (p. 96). His model can be applied to different family compositions and structures, although it mostly captures elements of intact family co-parenting. He identified four different components of co-parenting relationships: parental support/undermining, childrearing agreement, division of labor, and joint family management (Feinberg, 2003).

In contrast to Feinberg's 4-dimension model of co-parenting framework, Margolin and her colleagues (2001) found 3 dimensions of co-parenting: conflict, cooperation, and triangulation. Even though, the dimensions seem to differ from another, they share similar tenets of co-parenting practices. Meaning, Margolin et al.'s (2001) cooperation dimension includes parental support and agreement on division of labor of Feinberg's framework (Teubert & Pinquart, 2010). The conflict dimension incorporates undermining end of the parental support/undermining component in addition to interparental conflict task (Teubert & Pinquart, 2010). Feinberg

(2003) himself stated that some dimensions he proposed can be measured and classified as cooperation and/or conflict.

Cooperation can be referred to the degree of interparental respect and the sense of working on the same team. Cooperative co-parents, whether divorced or married, can put their own emotional issues and problems aside for the sake of parenting their children. Regardless of family composition, *interparental conflict* has been consistently linked to negative child outcomes (Cummings et al., 2004). Conflict specific to co-parenting practices might interfere with child outcomes as well as parent-child interaction and family functioning (Macie & Stolberg, 2003; Roberson et al., 2011). *Triangulation* can be referred as parents' tendency to bring their children into their conflict by violating intergenerational boundaries (Minuchin, 1974). When children are triangulated between their parents they are more likely to experience internalizing and externalizing problems (Feinberg, 2003).

Related to the dimensions, different types of co-parenting relationship are defined and studied in the literature. These are cooperative, conflictual, and disengaged co-parenting. Co-parents with a *cooperative co-parenting style* are characterized with being high in cooperation and communication and low in conflict and triangulation (Amato et al., 2011; Maccoby, 1992). Cooperative co-parenting decreases the risks of children becoming triangulated between their parents (Carter & McGoldrick, 2005). *Conflictual or conflicted co-parenting style* is characterized as co-parenting behaviors that are high on conflict dimension and low in cooperation (Garber, 2004; Kelly, 2004). Conflictual co-parents engage in constant arguments utilizing destructive communication patterns such as hostile and detached communication (Katz & Woodin, 2002). *Disengaged co-parenting style* refers to co-parenting relationship in which one of the co-parents emotionally disengage himself/herself. The communication and involvement between co-parents are minimized.

The quality of the co-parenting relationship is usually described by the degree of supportive, constructive, and cooperative exchanges between co-parents that are related to childrearing and management of parenting practices (Bonach, 2005). High quality co-parenting is characterized with low conflict and high mutual support between parents (Ahrns, 1981; Bonach, 2005). Many studies explored possible factors that might affect experienced conflict and cooperation between co-parents; hence the quality of co-parenting relationship.

As systems perspective predicts, the findings of these studies support the notion of interdependence between different individual and family level variables. The

co-parenting relationship is found to be affected from a number of individual level factors such as age (Schum & Stolberg, 2007; Stright & Bales, 2003), gender (Dush et al., 2011; McHale, 1995; Schum & Stolberg, 2007), personality traits (Baum, 2003; 2004). Dyadic level factors such as marital quality and communication styles also contribute (Kolak & Volling, 2007; Kruk, 1993). Additionally, external structural factors such as financial status (Dozier, Sollie, & Stack, 1993; Marriott, 2011), education level, (Dozier et al., 1993; Stright & Bales, 2003) and divorce process must also be accounted for (Baum, 2004; Madden-Derdich et al., 1999).

The factors included in the studies to explore predictors of co-parenting differ depending on the family structure and composition. For instance, researchers included marital satisfaction and dyadic adjustment while exploring co-parenting in intact families (McHale, 1997; Stright & Bales, 2003). Factors such as legal processes, custody decisions, and residential status were emphasized among divorced families (Baum, 2004; Madden-Derdich et al., 1999).

Studies in the literature consistently supported the finding that cooperative co-parenting is the most beneficial co-parenting type for child outcomes (Macie & Stolberg, 2003; Marriott, 2011; McHale, 1995). Mutual support and involvement of both parents in childrearing practices help children to feel more secure and stable (Macie & Stolberg, 2003). Conversely, conflictual and disengaged co-parenting have adverse effects on children's psychological adjustment (Roberson et al., 2011). In addition, co-parental conflict may involve triangulation, which in turn might result in internalizing and/or externalizing behaviors in children (Fagan & Palkovitz, 2011). The co-parenting relationship affects and is affected by other dyadic relationships in the family such as parent-child and spousal. It has been shown that cooperative co-parenting relationship was positively correlated with positive parent-child and father-child relationships in both intact and divorced families (Macie & Stolberg, 2003; McHale & Rasmussen, 1998). In contrast, conflictual co-parenting style tended to result in problems in parent-child dyads (Amato et al., 2011). The triangulation aspect of conflictual co-parenting style tended to be detrimental to parent-child relationship as the child feel s/he needs to choose one parent over another (Buehler et al., 1998; Mullett & Stolberg, 1999).

The findings of literature on co-parenting relationships support the complex nature of family dynamics. There are many different factors that can affect quality of co-parenting relationship; and furthermore, co-parenting can affect individuals and dyadic relationships in many different ways. Interdependent nature of family systems emphasizes the importance of co-parenting relationship

by showing its effects on multiple levels of family functioning. Different family compositions and their unique elements complicate the nature of co-parenting relationship even further. More studies are needed to explore co-parenting dynamic in different family structures. In addition, there is an immediate need to explore co-parenting in diverse families and different cultural contexts.

As can be seen from the findings of the existing literature, co-parenting relationship holds a very important place in family systems. It acts as an executive subsystem in which co-parents manage parenting and family interactions that involve children (Minuchin, 1974; Minuchin, 1985). It is an integral subsystem in family system, regardless of family structure and composition (Feinberg, 2003). Although this is the premise, co-parenting relationship is conceptualized differently in different family structures. Conceptualizations have started with co-parenting among divorced families (Ahrns, 1981) and expanded to two-parent married families (Feinberg, 2003; McHale, 1997) and stepfamilies (Ahrns, 2007). There are some conceptual frameworks for never-married families; however non-traditional family structures such as families with adoption, same-sex co-parenting, and grandparents as co-parents require more careful examination and conceptualization.